

Koersdocument Hellendoorn 2040

**Resultaat van stap 5 van het
project Hellendoorn 2040**

Samenvatting

De gemeente Hellendoorn werkt samen met inwoners, ondernemers, verenigingen en regionale partners aan een brede omgevingsvisie voor de toekomst. Met dit koersdocument wordt de richting bepaald voor Hellendoorn in 2040: een gemeente die wil groeien om haar kwaliteiten te behouden. Het document is de vijfde stap in het proces en vormt de basis voor de uiteindelijke omgevingsvisie.

Een mooie uitgangspositie

Hellendoorn is een groene, sociale en ondernemende gemeente met sterke dorpen, een rijk verenigingsleven en een prachtig landschap. De geschiedenis van landbouw, industrie en noaberschap heeft een gemeenschap gevormd waarin mensen naar elkaar omzien en trots zijn op hun omgeving. De zeven kernkwaliteiten – natuur, landschap, dorpse woonomgeving, noaberschap, tradities, voorzieningen en gemeenschapszin – vormen het fundament van de koers richting 2040.

De basis staat onder druk

Toch staan deze kwaliteiten onder druk. De gemeente heeft te maken met vergrijzing, woningtekorten, teruglopende voorzieningen en grote ruimtelijke opgaven zoals stikstof, klimaat, energie en water.

Een centrale missie

De stip op de horizon is helder: Hellendoorn wil in 2040 een fijne plek zijn waar mensen graag wonen, werken, ondernemen en recreëren. Waar natuur en landschap, een gezonde leefomgeving en Noaberschap de basis vormen voor een gezond leven. Waar ruimte is voor jong en oud, voor innovatie en traditie, en waar veiligheid, verbondenheid en duurzaamheid vanzelfsprekend zijn.

Vier grote uitdagingen

Om dat te bereiken zijn vier grote uitdagingen geformuleerd. De eerste is het bouwen aan leefbare kernen en wijken, met voldoende woningen, werkgelegenheid, voorzieningen, veiligheid en groen. De tweede is het versterken van een samenleving waarin iedereen mee kan doen, met aandacht voor kansengelijkheid, sociale verbinding en noaberschap. Toegankelijkheid en bereikbaarheid en een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. De derde uitdaging ligt in het ontwikkelen van een vitaal buitengebied. Daarin zijn landbouw, natuur, recreatie, energie en wonen met elkaar in balans zijn. De vierde uitdaging tenslotte, richt zich op toekomstbestendig en duurzaam ontwikkelen. Met ruimte voor bedrijven en toerisme, aandacht voor mobiliteit en aandacht voor milieu, energie, klimaat, bodem, water en circulaire economie.

Groei als middel om sterk te blijven

Om deze opgaven in samenhang met elkaar aan te kunnen pakken en onze missie te realiseren moeten we keuzen maken. Om ervoor te zorgen dat we in 2040 nog steeds een fijne gemeente zijn om in te worden, kiezen we ervoor te gaan groeien. Niet met het

doel om groter te worden, maar met het doel sterk te blijven. Want zonder groei van het aantal inwoners verdwijnen er meer voorzieningen. Zonder woningen verlaten meer jongeren de gemeente. En zonder voorwaartse ontwikkeling verliezen we op termijn ook een deel van onze werkgelegenheid.

Tot 2050 wil Hellendoorn 5.000 nieuwe woningen realiseren, waarvan ten minste 3.000 voor 2040. We bouwen woningen in alle kernen. Daarbij ligt de nadruk op betaalbare woningen voor starters en ouderen, en op bouwen binnen of aansluitend aan de bestaande kernen. Groen, klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen wordt de norm. Het voorzieningenniveau moet behouden blijven, met ruimte voor lokaal ondernemerschap, sport, cultuur en ontmoeting. Veiligheid, bereikbaarheid en een schone leefomgeving zijn belangrijke voorwaarden voor leefbaarheid.

Ruimtelijke keuzen

De keuze voor woningbouw in alle kernen betekent ook dat andere functies geen extra ruimte of zelfs minder ruimte zullen hebben. Hellendoorn koestert de waardevolle natuur, maar zien geen mogelijkheden er extra ruimte voor te maken. Er is ook geen ruimte voor nieuwe grootschalige bedrijventerreinen. En als het gaat om het toerisme, gaat kwaliteit boven kwantiteit. Dat doet recht aan de ruimte die nodig is voor een toekomstbestendige landbouw. Want ook als er zoveel mogelijk woningen binnen de dorpen gerealiseerd worden, is uitbreiding van de dorpen noodzakelijk.

Toekomstbestendige landbouw

In het buitengebied spelen de landbouw, de natuur en recreatie een centrale rol. Boeren zijn niet alleen voedselproducenten, maar ook beheerders van landschap en natuur. De gemeente wil samen met hen werken aan een toekomstbestendige landbouw die economisch haalbaar en ecologisch verantwoord is. Er wordt ingezet op rentmeesterschap, biodiversiteit en samenwerking tussen boeren, inwoners en natuurorganisaties. Zo blijft het buitengebied vitaal, aantrekkelijk en in balans.

Duurzaam economisch perspectief

Hellendoorn werkt daarnaast aan een duurzaam economisch perspectief. De maakindustrie, het midden- en kleinbedrijf, toerisme en recreatie vormen de ruggengraat van de lokale economie. De gemeente streeft naar een goed ondernemersklimaat, met ruimte voor vernieuwing, innovatie en verduurzaming. In 2050 wil Hellendoorn energieneutraal zijn: de overstap naar duurzame energiebronnen wordt stap voor stap gerealiseerd. Water en bodem vormen daarbij het uitgangspunt voor toekomstige ruimtelijke keuzes, en circulariteit – het hergebruiken van grondstoffen – wordt een vanzelfsprekend onderdeel van de lokale economie.

De koers naar 2040 is er dus op gericht om Hellendoorn groen, gezond en verbonden te houden. Door samen te werken en zorgvuldig te groeien, blijft Hellendoorn een gemeente waarin mensen zich thuis voelen, de natuur wordt gekoesterd en de gemeenschap de kracht vormt van het geheel.

Aanbod aan de regio

Hellendoorn is geen eiland. De gemeente is geografisch zowel onderdeel van de intern sterk verweven regio Twente, als van de regio Salland. Op allerlei manieren zijn de inwoners met beide regio's verbonden. Bij de uitwerking van deze koers in de omgevingsvisie zoekt Hellendoorn de buurgemeenten, de regio en de provincie op. Alleen zo kan er gezorgd worden voor een evenwichtige ontwikkeling van het voorzieningenaanbod en bijdragen aan de regionale economie.

Onze lokale groeiambitie is ook het aanbod van de gemeente aan de regio in het kader van de Regionale ontwikkelingsstrategie (ROS). De gezamenlijke gemeenten en de provincie werken samen om Twente te positioneren als een regio met goede leef- en woonomstandigheden, sterke verbindingen (regionaal, nationaal en internationaal), én een natuurlijke leefomgeving waarin kwaliteit van leven centraal staat. Daar dragen wij als groene woongemeente met een sterke toeristische functie graag aan bij.

Hellendoorn groeit niet om groter te worden, maar om sterker te blijven – als gemeente die haar landschap, mensen en tradities met trots de toekomst in draagt.

Vervolg

De hierboven beschreven koers voor de omgevingsvisie is tot stand gekomen in samenwerking met inwoners, ondernemers, belangenpartijen en uitvoeringsorganisaties. In stap 6 van het project Hellendoorn 2040 wordt de koers verder uitgewerkt in een brede omgevingsvisie. Daarbij maken we een vertaling van de koers naar een aantal deelgebieden, toetsen we de haalbaarheid van de ambities en stellen we een uitvoeringsstrategie op. De brede omgevingsvisie laat dus niet alleen zien *wat* we willen bereiken, maar ook *met wie* en *hoe* we dat doen.

Op basis van de brede omgevingsvisie bepalen we vervolgen welke programma's nodig zijn om de plannen echt uit te voeren. Deze programma's vormen de schakel tussen de koers en de uitvoering. Verder bekijken we wat de visie betekent voor het omgevingsplan: welke regels moeten worden aangepast, waar ruimte kan ontstaan en welke kwaliteitseisen gelden.

De ontwerp brede omgevingsvisie wordt in april/mei 2026 ter inzage gelegd. Daarna worden reacties verwerkt en wordt de visie in het derde kwartaal van 2026 voorgelegd aan de gemeenteraad.

1. Inhoud

Samenvatting.....	
1. Inleiding.....	1
2. Een uitzonderlijke geschiedenis	3
3. Een mooie uitgangspositie	6
3.1 Zeven kernkwaliteiten.....	6
3.2 Een goede score op brede welvaart	7
3.3 Kernen en buurtschappen met elk een eigen identiteit	7
3.3.1 Het dorp Hellendoorn – historie en gemeenschap	7
3.3.2 Nijverdal – ondernemend en veelzijdig	8
3.3.3 Daarle – landelijk en hecht	8
3.3.4 Daarlerveen – lintdorp met arbeidersverleden	9
3.3.5 Haarle – Sallandse charme.....	9
3.3.6 Buurtschappen – verbonden met de grond	10
4. De basis staat onder druk	12
4.1 Een zoektocht naar ruimte	13
4.1.1 Fysieke ruimte	13
4.1.2 Juridische ruimte	13
4.1.3 Financiële ruimte	13
4.1.4 Sociale ruimte	13
5. Hellendoorn de regio	14
5.1 Groeiregio Twente	14
5.2 Bruto Twents geluk	15
6. Eén missie, drie kernwaarden, vier opgaven	16
6.1 Bouwen aan leefbare kernen en wijken.....	17
6.2 Werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen	17
6.3 Ontwikkelen van een vitaal buitengebied.....	18
6.4 Toekomstbestendig en duurzaam ontwikkelen.....	18
6.5 Groei om onze kwaliteiten te behouden.....	19
7. Ambities richting 2040	21
7.1 Bouwen aan leefbare kernen en wijken.....	21
7.1.1 Voldoende en passende woningbouw	21
7.1.2 Werkgelegenheid in de kernen	26
7.1.3 (Dagelijkse) voorzieningen.....	27
7.1.4 Groen in de kernen/wijken	28

7.1.5 Veiligheid.....	29
7.2 Iedereen doet mee	31
7.2.1 Kansengelijkheid voor iedereen	31
7.2.2 Noaberschap en sociale basis.....	31
7.2.3 Alles voor iedereen toegankelijk en bereikbaar	32
7.2.4 Positieve gezondheid.....	33
7.3 Vitaal buitengebied	34
7.3.1 Goed rentmeesterschap	34
7.3.2 Boeren met toekomst.....	35
7.3.3 Bloeiende natuur en gezonde ecosystemen	37
7.4 Toekomstbestendig ontwikkelen	38
7.4.1 Goed ondernemersklimaat voor maakindustrie, innovatie, toerisme en recreatie	38
7.4.2 Bereikbaarheid en duurzame mobiliteit.....	40
7.4.3 Energietransitie.....	40
7.4.4 Klimaatadaptatie	41
7.4.5 Circulaire economie.....	42
8. Inleiding.....	44
8.1 Omgevingsvisie Hellendoorn 2040	44
8.2 Stappenplan Omgevingsvisie	44
8.3 Stap 5: Koers bepalen.....	45
9. Zeven etappes om te komen tot de koers.....	46
9.1 Etappe 1, Verkennen stap koers bepalen	46
9.2 Etappe 2, Ontwerpen eerste toekomstbeeld	47
9.3 Etappe 3, Raadsessie ‘Richting geven aan participatie’	47
9.4 Etappe 4, Externe participatie	48
9.4.1 Participatie inwoners	48
9.4.2 Dialoogsessie boeren.....	49
9.4.3 Dialoogsessie ondernemers	50
9.4.4 Dialoogsessie jongeren	51
9.4.5 Dialoogsessie stakeholders	52
9.5 Etappe 5, Interne reflectie.....	53
9.5.1 Reflectiesessie ambtenaren	53
9.5.2 Reflectiesessie college.....	54
9.6 Etappe 6 en 7, Besluitvorming college en raad	55
10. Afwegen van belangen	56
10.1 Ophalen van belangen	57

10.2 Ordenen van belangen.....	57
10.3 Afwegen van belangen.....	58
11. Vervolg.....	60

1. Inleiding

De gemeente Hellendoorn werkt aan een brede omgevingsvisie. Daarin legt de gemeente haar ambities voor de lange termijn vast. De hoofdvraag daarbij is hoe we ervoor kunnen zorgen dat we ook in 2040 en daarna nog steeds goed kunnen wonen, ondernemen en ontspannen.

De voorbereiding van de omgevingsvisie verloopt in een aantal stappen. Dit Koersdocument is het resultaat van stap 5 - Koers bepalen. Het koersdocument dient als basis voor het opstellen van de definitieve omgevingsvisie in stap 6.

Dit koersdocument bestaat uit twee delen. In het eerste deel – De koers, beschrijven we de hoofdkoers voor de gemeente op weg naar 2040. Daarvoor kijken we eerst naar waar we vandaan komen, wat onze kwaliteiten zijn en welke ontwikkelingen en kansen we zien. Daaruit volgen een stip op de horizon en een aantal ontwikkellijnen om die stip te realiseren.

Het tweede deel – Het proces gaat over de voorbereiding van de omgevingsvisie, de stappen die we gevolgd hebben om tot dit koersdocument te komen en de participatie daarbij. We gaan ook in op de vervolgstappen die we na de vaststelling van het koersdocument zullen zetten.

De koers bevat de gewenste ontwikkeling van de gemeente Hellendoorn. Daar waar we in dit document Hellendoorn noemen, bedoelen we dan ook de gemeente. Wanneer we verwijzen naar of uitspraken doen over het dorp Hellendoorn in onze gemeente, gebruiken we de term ‘het dorp Hellendoorn’.

DEEL 1

DE KOERS VOOR HELLENDOORN

2. Een uitzonderlijke geschiedenis

De geschiedenis van de gemeente Hellendoorn gaat terug tot de vroege middeleeuwen. De eerste bewoners leefden in kleine nederzettingen en waren vooral actief in de landbouw. Dat agrarische verleden heeft diepe sporen achtergelaten in het landschap én in de cultuur van onze dorpen. Ook nu nog zien we dat terug in de opbouw van het buitengebied, de manier waarop mensen samenleven, en het sterke gevoel van verbondenheid met de omgeving.

De bodem bepaalde in hoge mate hoe men leefde en werkte. De gemeente bestaat vooral uit zandgrond. Op die gronden zien we nu vooral veeteelt met als grondgebruik grasland en voedergewassen (vooral snijmais). In het verleden was er meer sprake van gemengde bedrijven met op het bedrijf melkkoeien, varkens en kippen. Er werden ook granen geteeld. In Daarlerveen is het veen afgegraven en is de bovenlaag vooral zand met in de bodem nog wel veenlagen. Akkerbouw komt vooral voor in het noordelijke deel van de gemeente, maar zien we ook gespreid door de gemeente. De inwoners leerden zich aan te passen aan hun omgeving, en dat zorgde voor een gemeenschap waarin de onderlinge band sterk was.

Figuur 1: Het Bouwhuis op landgoed Schuilenburg te Hellendoorn (Gemeentearchief Hellendoorn, HELL000220)

Noaberschap – burenhulp en sociale betrokkenheid – groeide vanuit deze manier van leven. Religie speelde daarbij een belangrijke rol. De kerk was niet alleen een plek van

geloof, maar ook van ontmoeting en samenhang. Dat gevoel van zorgen voor elkaar is nog steeds voelbaar in onze gemeente.

In de tweede helft van de 19e eeuw veranderde het aanzien van het gebied ten zuiden van het dorp Hellendoorn ingrijpend. Met de opkomst van de textielindustrie ontstond er een nieuwe kern: Nijverdal. Deze plaats groeide snel uit tot het economische hart van de gemeente. Waar de andere dorpen hun agrarisch karakter grotendeels behielden, trok Nijverdal veel arbeiders en ontstond een echte industriekern. Na de Tweede Wereldoorlog werd er flink gebouwd: nieuwe woonwijken, bedrijventerreinen en infrastructuur gaven de gemeente een modern gezicht.

Figuur 2: Het uitgaan van de fabriek aan de Grotestraat op zaterdagmiddag. Bron: Historische Kring Hellendoorn-Nijverdal (NL-NvHKHN_B80868)

De textielindustrie bracht decennialang welvaart, maar vanaf de jaren zestig begon de neergang. Veel Twentse fabrieken sloten hun deuren. Ook in Nijverdal verdwenen duizenden banen toen bedrijven zoals Ten Cate getroffen werden door de textielcrisis. Als reactie daarop vanaf de jaren zestig industrieterrein 't Lochter ontwikkeld om nieuwe bedrijvigheid aan te trekken. Hier vestigden zich bedrijven in onder andere metaalbewerking en kunststoffen, waarmee Hellendoorn zich ontwikkelde tot een centrum van moderne maakindustrie.

Vanaf de jaren zeventig kwam er een nieuwe economische pijler bij: het toerisme. Met het Avonturenpark Hellendoorn, de Sallandse Heuvelrug en een aantrekkelijk buitengebied groeide Hellendoorn uit tot een geliefde plek voor recreatie. Steeds meer vakantieparken, campings en B&B's vestigden zich in de regio.

In de jaren tachtig en negentig werd in de Kruidenwijk flink gebouwd om de bevolkingsgroei op te vangen. Maar vanaf het begin van de 21ste eeuw stokte de groei. Door het nationaal en provinciaal beleid werd woningbouw vooral geconcentreerd in

grotere steden. Hellendoorn kreeg weinig ruimte voor nieuwbouw. Daardoor kwamen er minder nieuwe woningen bij. De afgelopen jaren werd de ruimte nog eens extra beperkt door de stikstofproblematiek.

Figuur 3: De ingang van de Kruidenwijk omstreeks de jaren 80. (Gemeentearchief Hellendoorn, NIJV000461)

De gevolgen van de stagnatie worden anno 2025 steeds duidelijker zichtbaar. Voorzieningen komen onder druk te staan, jongeren zien zich genoodzaakt langer thuis te wonen of trekken weg. Ook voor jonge gezinnen is het moeilijk om zich te vestigen in de gemeente. Deze gevolgen worden versterkt door het landelijke woningtekort.

Toch blijft het karakter van de gemeente overeind: deels geworteld in de landbouw, deels geworteld in de industrie, gedragen door noaberschap, en met een sterk gevoel van verbondenheid met de natuur, het landschap en de gemeenschap.

3. Een mooie uitgangspositie

Door onze ligging en onze geschiedenis is Hellendoorn een gemeente met veel bijzondere kwaliteiten. Volgens de inwoners en ondernemers is Hellendoorn een gezellige, vriendelijke gemeente met nuchtere, betrokken en sportieve inwoners. De gemeenschap kenmerkt zich door noaberschap, rijke tradities, humor en trots op de eigen taal en cultuur. Dat uit zich bijvoorbeeld in de zorg voor elkaar en de diverse evenementen die inwoners en ondernemers met elkaar organiseren.

Onze gemeenschap leunt sterk op haar ontstaansgeschiedenis, de groene omgeving en haar ligging op de grens tussen Twente en Salland. Wat onze inwoners verbindt, is de groene omgeving waarin ze wonen. Ze zijn trots op het dorpse, het open agrarische landschap, de sociale netwerken en het bruisende verenigingsleven. Het is daarom geen wonder dat veel inwoners hun fijne leefomgeving willen behouden voor de toekomst. Niet alleen voor zichzelf en hun kinderen, maar ook voor de vele bezoekers.

Figuur 4: Bankje aan de Regge

3.1 Zeven kernkwaliteiten

Als we naar onze gemeente als geheel kijken, zijn er 7 kenmerken die de leefkwaliteit bijzonder maken. Die noemen we onze kernkwaliteiten. Ze vormen onze identiteit en zijn het vertrekpunt voor onze koers op weg naar 2040 en verder, met als doel ze te

behouden en te versterken. In ‘Het Verhaal van Hellendoorn’ hebben we de kernkwaliteiten voor het eerst vastgelegd. Op basis van participatie bij de toekomstverkenningen en deze koers, zijn de kernkwaliteiten verder aangescherpt. De kernkwaliteiten zijn:

1. De natuur, de Sallandse Heuvelrug en het Reggedal
2. Het afwisselende agrarische (coulissen)landschap
3. De kernen en buurtschappen, met elk een unieke identiteit
4. Het wonen in een dorpse en groene omgeving met rust en ruimte
5. Het Noaberschap
6. De rijke tradities, het rijke verenigingsleven en de vele evenementen
7. De mix van lokale, stedelijke en nationale voorzieningen

Uit de vragenlijst voor de inwoners:

‘Met de ontwikkeling van het Reggedal is al veel gedaan aan natuur en recreatie.’

3.2 Een goede score op brede welvaart

Verschillende onderzoeken onderschrijven onze mooie uitgangspositie (zie ‘De Wiki van Hellendoorn’). De meeste kernen en wijken scoren bovengemiddeld op de landelijke Leef-barometer. Volgens de Stichting Atlas Nederlandse gemeente is de gemeente Hellendoorn, gebaseerd op een uitgebreid onderzoek, op het moment van schrijven de gelukkigste gemeente van Nederland. De nationale Monitor Brede Welvaart tenslotte geeft aan dat de gemeente Hellendoorn op een heleboel onderwerpen hoog scoort in vergelijking met andere gemeenten. Op weg naar 2040 willen we dat zo houden.

3.3 Kernen en buurtschappen met elk een eigen identiteit

De verschillende dorpen binnen de gemeente hebben elk hun eigen karakter en identiteit, gevormd door hun geschiedenis, ligging en manier van samenleven.

3.3.1 Het dorp Hellendoorn – historie en gemeenschap

Het dorp Hellendoorn is van oorsprong een agrarische nederzetting en heeft zich door de eeuwen heen ontwikkeld tot een levendig dorp met veel voorzieningen. De ligging aan oude handelsroutes en de nabijheid van de textielindustrie in Nijverdal zorgden voor groei in de 19e eeuw. Tegenwoordig combineert Hellendoorn een historische dorpskern met toeristische trekpleisters, zoals het Avonturenpark. De inwoners vormen een hechte gemeenschap waarin traditie, betrokkenheid en saamhorigheid centraal staan.

Figuur 5: Dorpsstraat te Hellendoorn, gezien in noordelijke richting. (Gemeentearchief Hellendoorn, HELL000101)

3.3.2 Nijverdal – ondernemend en veelzijdig

Nijverdal ontstond in de 19e eeuw dankzij de textielindustrie, met de fabriek van Ten Cate als belangrijkste motor. Hierdoor ontwikkelde het dorp zich tot het economische hart van de gemeente. Tegenwoordig is Nijverdal modern, goed bereikbaar en biedt het veel voorzieningen op cultureel, economisch en recreatief gebied. De aanwezigheid van het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug geeft het dorp ook een natuurlijke charme.

“Ik woon in een fijne buurt waarin men nog voor elkaar klaar staat en elkaar groet”

3.3.3 Daarle – landelijk en hecht

Het esdorp Daarle heeft altijd een agrarisch karakter behouden. Het dorp is klein gebleven en de bewoners voelen zich sterk verbonden met het landelijke leven en elkaar. Met ongeveer 1.500 inwoners is Daarle een rustige, groene plek waar tradities belangrijk blijven.

Figuur 6: Zicht op de Hervormde Kerk te Daarle (Gemeentearchief Hellendoorn, DAARLE000016)

3.3.4 Daarlerveen – lintdorp met arbeidersverleden

Daarlerveen is ontstaan langs het kanaal Almelo–De Haandrik en dankt zijn groei aan de turfwinning in de 19e eeuw. Na deze periode werd het dorp vooral agrarisch. Het kenmerkt zich door zijn langgerekte vorm, open landschap en herkenbare rechte lijnen in het gebied. De gemeenschap is klein maar actief, met voorzieningen zoals een basisschool, Kulturhus en treinstation. In 2024 heeft de gemeenschap het Dorpsplan voor Daarlerveen, over de ontwikkeling van het dorp, opgeleverd.

3.3.5 Haarle – Sallandse charme

Haarle is een dorp met sterke wortels in Salland. Het ligt aan de voet van de Sprengenberg en heeft zijn agrarische karakter behouden. Met ruim 2.000 inwoners is het een dorp dat rust, natuur en traditie uitstraalt. De inwoners zijn trots op hun Sallandse cultuur, waarin saamhorigheid en liefde voor het buitenleven centraal staan. Dat blijkt ook uit het Dorpsambitieplan dat het Plaatselijk Belang in september 2025 aan de gemeente heeft aangeboden.

Figuur 7: Gezicht vanaf het kanaal op de G. Nijlandstraat te Daarlerveen omstreeks 1975 (Gemeentearchief Hellendoorn, DVEEN000002)

3.3.6 Buurtschappen – verbonden met de grond

De buurtschappen Marle, Egede, Hancate, Eelen en Rhaan vormen het hart van het buitengebied. Hier leeft de geschiedenis van de vroegere markgenootschappen voort, waarin boeren samen het land beheerden. De bewoners voelen zich sterk verbonden met hun omgeving en met elkaar. Kleinschaligheid, agrarische bedrijvigheid en onderlinge hulp vormen de kern van hun identiteit.

Marle is het grootste buurtschap, heeft ongeveer 550 inwoners. Plaatselijk Belang Marle heeft eind 2024 in samenspraak met de inwoners van het buurtschap een Buurtschap Ontwikkelingsplan (BOP) gemaakt, als routekaart naar de toekomst, voor de leefbaarheid in Marle.

Figuur 8: De Christelijke School met de Bijbel aan de Hammerweg te Marle (Gemeentearchief Hellendoorn, Marle000004)

De buurtschappen Egede, Hancate, Eelen, en Rhaan werken sinds 1980 samen onder Plaatselijk Belang Egede, Hancate, Eelen en Rhaan, dat zich inzet voor het behoud van voorzieningen en de leefbaarheid voor de ongeveer 780 inwoners.

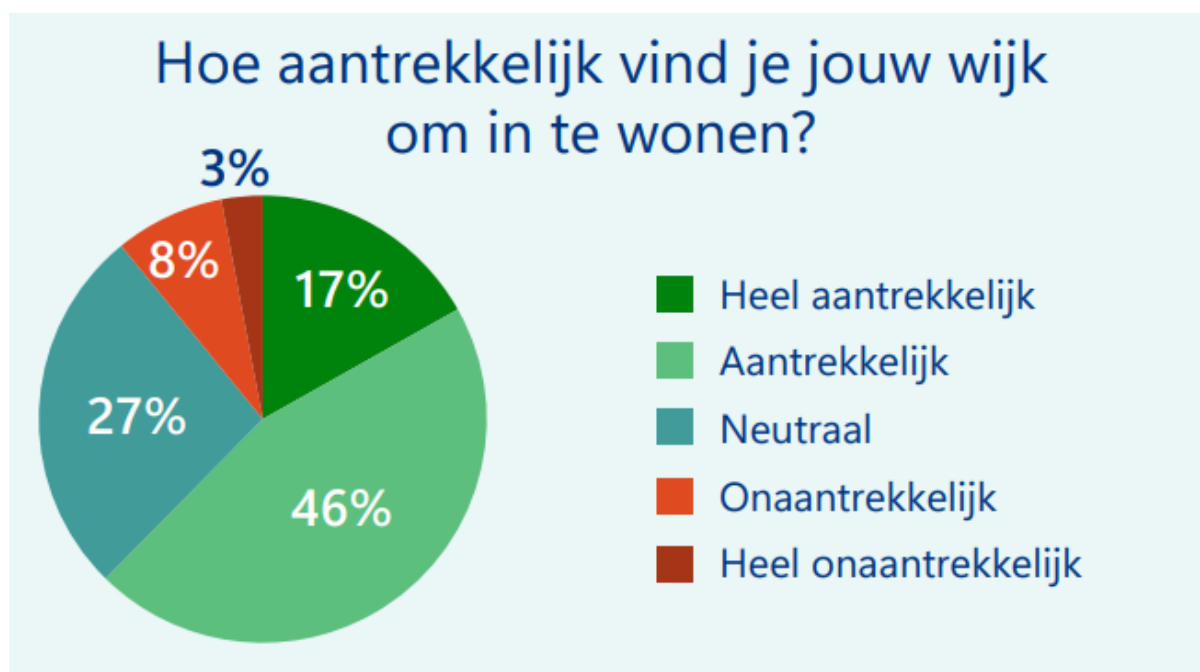
Figuur 9: Het dorsen van de rogge met een dorsmolen bij de familie Seigers in de buurtschap Egede. De hulp van burens was bij deze snelle manier van dorsen noodzakelijk. Bron: Historische Kring Hellendoorn-Nijverdal (NL-NvHtB_030984).

4. De basis staat onder druk

Het is niet vanzelfsprekend dat de zeven kwaliteiten voor de toekomst behouden blijven. Verschillende (toekomstige) ontwikkelingen zetten de leefbaarheid en de sociale samenhang in onze gemeente onder druk. Door de vergrijzing, individualisering en huishoudens-verdunning bijvoorbeeld, komt de zorg voor elkaar onder druk te staan. En door een tekort aan draagkracht en de groei van het digitale aanbod loopt het voorzieningenniveau in de kernen terug.

‘Het gaat ook over buurthuizen en verenigingen, die leunen op vrijwilligers. Die worden ouder en daarmee wordt het ook lastiger voor verenigingen.’

Tegelijkertijd krijgen we te maken met (de gevolgen van) grote opgaven die de gemeentegrenzen overstijgen. Denk aan de betaalbaarheid van de zorg, het woningtekort, een toekomst voor de landbouw, de opvang van vluchtelingen en de energietransitie. Opgaven waaraan wij samen met onze inwoners, ondernemers en partners een bijdrage willen leveren. Een bijdrage die recht doet aan de wensen van de lokale gemeenschap (behouden van al het goede) en vraagt om flexibiliteit en scherpe keuzes.

Figuur 10: Hoe aantrekkelijk vind je jouw wijk om in te wonen? (Resultaat vragenlijst inwoners)

4.1 Een zoektocht naar ruimte

De vraagstukken die op ons afkomen, leggen druk op de al beperkte ruimte die we hebben in de gemeente. Het gaat daarbij zowel om de fysieke ruimte, de juridische ruimte als de financiële ruimte om gewenste ontwikkelingen in gang te zetten. En het gaat om wat we ‘sociale ruimte’ zouden kunnen noemen. Daarmee bedoelen we de ruimte binnen de gemeenschap om ook het nieuwe te omarmen.

4.1.1 Fysieke ruimte

De fysieke ruimte is schaars en de belangen zijn groot. Onze uitdaging is om te komen tot een evenwichtige inrichting, waarin ruimte is voor wonen, ondernemen, recreatie, de landbouw, de natuur en ontwikkelingen als de energietransitie.

Voor elk van deze activiteiten zijn er ambities, maar het aantal vierkante meters blijft gelijk. Dat vraagt om zorgvuldige keuzes en een goede balans. Want niet alles wat we graag zouden willen past binnen de ruimte die we hebben.

4.1.2 Juridische ruimte

Onze juridische ruimte wordt beperkt door regels die opgelegd worden door hogere overheden. We hebben als gemeente niet overal zeggenschap over. De regels zijn gericht op het beschermen van bijzondere kwaliteiten, leggen ons verplichtingen op of geven ons instructies hoe te handelen. We plukken er de voordelen van, maar ze beperken ons ook in de keuzeruimte die we hebben. De regels pakken niet voor alle groepen in onze samenleving even gelukkig uit. Denk aan de keuzes van de provincie voor de productie van duurzame energie of de Europese regels voor de bescherming van de natuur.

4.1.3 Financiële ruimte

De vraagstukken waarvoor we staan vragen ook om voldoende financiële ruimte. Daarmee bedoelen we dat we genoeg geld, tijd en mensen moeten hebben om plannen echt uit te voeren. Het gaat om financiële middelen voor investeringen, maar ook om ambtelijke capaciteit: voldoende medewerkers die projecten kunnen voorbereiden en begeleiden. Daarnaast is kennis en deskundigheid nodig om slimme keuzes te maken, subsidies aan te vragen en samen te werken met partners.

4.1.4 Sociale ruimte

Naast fysieke, regel- en financiële ruimte is er ook sociale ruimte nodig om te voorkomen dat de leefbaarheid onder druk komt te staan. Daarmee bedoelen we de ruimte in de samenleving om verandering mogelijk te maken. Het gaat over de manier waarop inwoners, ondernemers en organisaties nieuwe ontwikkelingen ontvangen en zich verbonden voelen met de gemeenschap, de regio en grensoverschrijdende opgaven.

5. Hellendoorn de regio

Hellendoorn is geen eiland. We zijn zowel onderdeel van de intern sterk verweven regio Twente, als van Salland. Op allerlei manieren zijn we met beide regio's verbonden. Die verbondenheid merken we in het dagelijks leven: inwoners maken gebruik van voorzieningen over de gemeentegrenzen heen, zoals de middelbare school in Rijssen en Raalte en de winkels in Raalte en Vroomshoop. Tegelijkertijd bieden onze eigen dorpen en natuurgebieden mogelijkheden voor ontspanning voor inwoners uit heel Overijssel. En bij de bedrijven op 't Lochter werken mensen uit Hellendoorn, maar ook van daarbuiten. We versterken elkaar dus op het gebied van wonen, voorzieningen, werken en recreatie. Bij de uitwerking van deze koers in de omgevingsvisie zoeken we onze buurgemeenten, de regio en de provincie op. Alleen zo kunnen we zorgen voor een evenwichtige ontwikkeling van het voorzieningenaanbod en de economie.

5.1 Groeiregio Twente

Terwijl we als gemeente onze omgevingsvisie voorbereiden, komt de regio Twente enorm in beweging. Twente is benoemd als regio waar na 2030 sprake kan zijn van een verstedelijkingsopgave. Twente wordt daarmee gezien als een regio die moet groeien qua woningbouw, werkgelegenheid, voorzieningen en bevolkingsaanwas. Bij de voorbereiding van de Ruimtelijke Ontwikkelingsstrategie Twente (ROS) en in de Ruimtelijk Economische Bouwsteen Regio Twente 2040 worden de bouw van 60.000 woningen en het creëren van 55.000 banen wordt genoemd. De woningen zijn niet alleen bedoeld om de regionale vraag op te vangen, maar ook om bij te dragen aan de nationale woningbouwopgave.

De regio Twente heeft samen met de provincie een Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA) en het position paper 'Twente 2050' opgesteld. Die vormen de basis voor de ruimtelijke ontwikkelstrategie Twente (ROS). Daarin wordt Twente gepositioneerd als 'woon-', 'makers-' en 'leerparadijs', met aandacht voor zowel stedelijke ontwikkeling als landelijke kwaliteit. De plannen benadrukken dat Twente moet groeien, maar dat groei moet samengaan met behoud van natuur, landschap, en dat bereikbaarheid (vervoer, OV, mobiliteit) en voorzieningen op peil gehouden moeten worden. Twente wil haar eigen karakter behouden: de groene leefomgeving, landschappelijke kwaliteiten en de balans tussen stad/dorps karakter. Een groot deel van de groei zal daarom plaatsvinden in de steden Almelo, Hengelo en Enschede.

Hellendoorn wil zich verbinden aan de ontwikkelstrategie door zich binnen de regio te positioneren als een groene woongemeente met een nationaal en regionale recreatief aanbod. Een goede bereikbaarheid, ook in de toekomst, is daarvoor een randvoorwaarde.

“Rust, ruimte, natuur en gemoedelijkheid, dat is waarom ik hier woon.”

Met een passende groeiopgave kunnen we voorkomen dat inwoners moeten vertrekken vanwege gebrek aan passende huisvesting. En voorkomen dat het voorzieningenniveau verder verschaalt. Die gematigde groei kunnen we ook inzetten om onze kernkwaliteiten verder uit te bouwen: de landschappelijke kwaliteiten, onze natuur, recreatie, groen wonen en de kwaliteit van leven voor onze bewoners.

5.2 Bruto Twents geluk

Bruto Twents Geluk is een tweede opgave in de regio Twente waarop we aangesloten zijn. Daarbij gaat het om hoe mensen hun leven écht ervaren, niet alleen op basis van inkomen of economische groei, maar ook op basis van welzijn, gezondheid, sociale relaties, zingeving en leefomgeving. De focus in de regionale plannen richt zich op gezondheid, toegankelijkheid, sociale cohesie en kwaliteit van de leefomgeving. Deze focus sluit goed aan bij de wensen van onze inwoners (zoals bleek uit de response op de vragenlijsten voor ‘Het Verhaal van Hellendoorn’ en voor deze Koers). Voor Hellendoorn betekent dit bijvoorbeeld aandacht voor veilige straten, goede voorzieningen (basisvoorzieningen, zorg, onderwijs), ontmoetingsplekken en behoud van de sociale participatie.

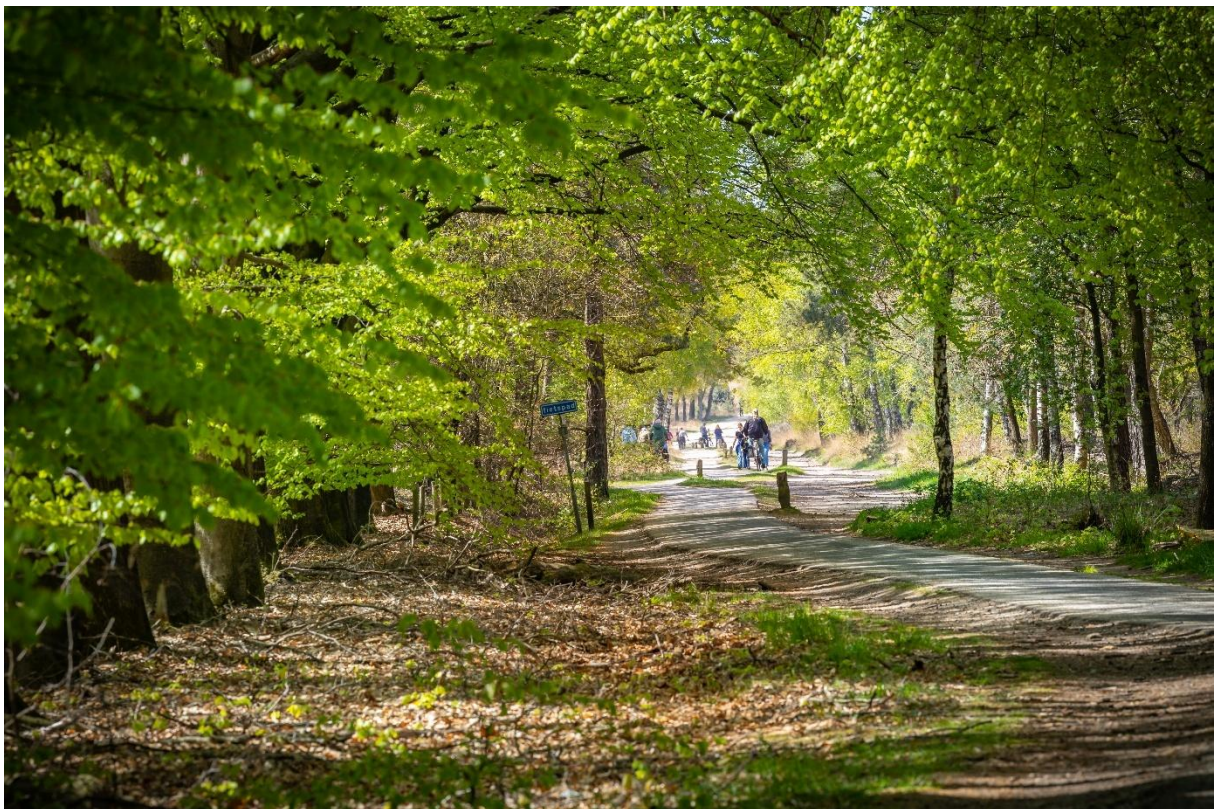
6. Eén missie, drie kernwaarden, vier opgaven

We willen dat onze gemeente in 2040 en daarna nog steeds voor iedereen een fijne plek is om te wonen, te ondernemen, te werken en te ontspannen. Dat is onze missie. Gebaseerd op de huidige kernkwaliteiten van onze gemeente, de verwachte ontwikkelingen én de input uit de samenleving is dat een plek waar:

1. Natuur, landschap en cultuurhistorie belangrijke dragers zijn voor onze identiteit en recreatieve functie,
2. Mensen kunnen wonen, werken en ontspannen in een gezonde leefomgeving, en
3. Onze inwoners zich verbonden voelen met elkaar en Noaberschap gewoon is.

Samen vormen deze drie kernwaarden het fundament voor de toekomst van Hellendoorn. Ze zijn de basis voor alles wat we doen en verbinden onze opgaven met de toekomst die we samen willen bouwen. Een gezonde leefomgeving definiëren we daarbij als een leefomgeving die uitnodigt tot gezond gedrag, waarin de gezondheid zo min mogelijk wordt belast en een leefomgeving die als veilig wordt ervaren.

Om onze missie te realiseren, liggen vier grote uitdagingen op ons pad. Dat baseren we op de Wiki en het Verhaal van Hellendoorn en de uitkomsten van de participatie die we bij de voorbereiding van de koers hebben gekregen.

Figuur 11: Omgeving Sallandse Heuvelrug, Bron: Mike Rikken Bedrijfsfotografie

6.1 Bouwen aan leefbare kernen en wijken

Een leefbare kern is een plek waar mensen graag wonen, zich veilig en thuis voelen en zich verbonden voelen met hun omgeving. Een plek met een eigen karakter. Jong en oud en mensen met verschillende achtergronden wonen er samen, kennen elkaar en ontmoeten elkaar. Dat kan op school zijn, in de supermarkt, bij de sportclub, bij de speelplek, in een dorpshuis, op een hangplek of op een andere laagdrempelige ontmoetingsplek. Ze kijken naar elkaar om en organiseren dingen met elkaar. Er zijn genoeg geschikte woningen, goede basisvoorzieningen en veilige routes om te reizen – lopend, op de fiets of met de auto. Ook is er ruimte voor groen, ontspanning en contact met de natuur.

Figuur 12: Aan welke zaken moet de gemeente vooral werken? (Resultaat vragenlijst inwoners)

6.2 Werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen

Met 'Iedereen doet mee' bedoelen we dat alle inwoners moeten kunnen deelnemen aan het dagelijks leven in de samenleving. Iedereen heeft bijvoorbeeld toegang tot onderwijs, werk, zorg, sport, vrijwilligerswerk en sociale contacten, ongeacht leeftijd, achtergrond, beperking of persoonlijke situatie. De fysieke leefomgeving kan daaraan bijdragen door ontmoeting te ondersteunen.

Uit de vragenlijst voor de inwoners:

‘Inrichting niet persé gericht op ouderen, maar op meerdere doelgroepen. Iedereen doet mee.’

6.3 Ontwikkelen van een vitaal buitengebied

Een vitaal buitengebied is een buitengebied waar de inwoners goed kunnen wonen, werken en leven. Er zijn voldoende voorzieningen in de buurt, er is werkgelegenheid, het gebied is goed bereikbaar en heeft een sterke sociale samenhang. Tegelijk is er aandacht voor landbouw, natuur, landschap en recreatie. De kwaliteit van het buitengebied blijft in balans, zodat het aantrekkelijk blijft voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

Uit het gesprek met de boeren:

‘Woningbouw mag niet ten koste van de landbouw gaan. Rondom de kernen kunnen op specifieke plekken nog wel woningen worden gerealiseerd, maar met de huidige regels hebben de boeren alleen maar meer ruimte nodig om te kunnen blijven produceren.’

We definiëren het buitengebied als het gebied buiten de kernen Nijverdal, Hellendoorn, Haarle, Daarle en Daarlerveen.

6.4 Toekomstbestendig en duurzaam ontwikkelen

Alles wat we nu doen, kan gevolgen hebben voor de toekomst. Niet alleen richting 2040, maar ook ver daarna. Toekomstbestendig ontwikkelen betekent dat je bij het kiezen van plekken voor bepaalde functies en het bouwen of inrichten van gebieden al rekening houdt met die toekomst. Het gaat erom dat iets ook in de toekomst nog goed werkt en past bij wat mensen dan nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan maatregelen om de gevolgen van extreem weer te beperken en bouwen op droge grond. Denk aan het zorgvuldig benutten van de fysieke ruimte die we hebben en het duurzaam verbinden van woon- en werkgebieden. Of denk aan het beter benutten van de bestaande bedrijventerreinen.

Ook maken we bij voorkeur keuzes die de aarde zo min mogelijk belasten. Door bijvoorbeeld het hergebruiken van materialen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

Uit het gesprek met de ondernemers:

‘Inbreiding bedrijventerrein is wenselijk, bedrijven van 3 ha of groter moeten naar het regionaal bedrijventerrein. Geldt voor nieuwe aanvragen. Als bestaande bedrijven willen groeien, en er is ruimte, dan staan we die groei toe. Met de revitalisering van het bestaande bedrijventerrein willen we nog enige ruimte creëren.’

6.5 Groei om onze kwaliteiten te behouden

Om deze opgaven in samenhang met elkaar aan te kunnen pakken en onze missie te realiseren moeten we keuzen maken. We staan als gemeente op een kruispunt. Onze dorpen zijn fijn om in te wonen, met sterke gemeenschappen, veel ruimte en een prachtig landschap. Maar deze kwaliteiten staan ook onder druk. We zien dat voorzieningen zoals scholen, winkels en verenigingen het moeilijk kregen. Jongeren vinden moeilijk een woning, blijven langer bij hun ouders wonen of trekken weg. Ook merken we in toenemende mate het effect van de klimaatverandering. De enorme regenbui van september 2024 in Nijverdal liet bijvoorbeeld zien dat de effecten van klimaatverandering ons ook raakten.

Door al deze ontwikkelingen komen de leefbaarheid, de zorg voor ouderen en behoud van het dorpsleven onder druk te staan. Dat kunnen en dat willen we niet op zijn beloop laten. Daarom kiezen we groei van het aantal inwoners. Niet met het doel om groter te worden, maar met het doel sterk te blijven. Groei zien we als een middel om onze dorpen levendig, sociaal en aantrekkelijk te houden. Groei zien we als middel om onze missie te realiseren.

Maar de groei roept ook zorgen op. Sommige inwoners en veel boeren maakten zich zorgen over veranderingen. ‘Zal ons dorp nog wel hetzelfde blijven?’ ‘Komen er straks mensen die hier niet passen?’ ‘Is er straks nog wel genoeg ruimte voor de landbouw?’ Deze zorgen zijn heel begrijpelijk en we nemen ze serieus. Maar zonder groei van het aantal inwoners verdwijnen er meer voorzieningen. Zonder woningen verlaten meer jongeren de gemeente. En zonder voorwaartse ontwikkeling verliezen we op termijn ook een deel van onze werkgelegenheid.

Uit het gesprek met de boeren en de vragenlijst voor de inwoners:

‘Zal ons dorp nog wel hetzelfde blijven?’

‘Komen er straks mensen die hier niet passen?’

‘Is er straks nog wel genoeg ruimte voor de landbouw?’

Samen met onze inwoners, ondernemers, boeren, stichtingen, verenigingen, onze maatschappelijke partners (zorg, welzijn, de corporatie, ontwikkelaars, de regio en de

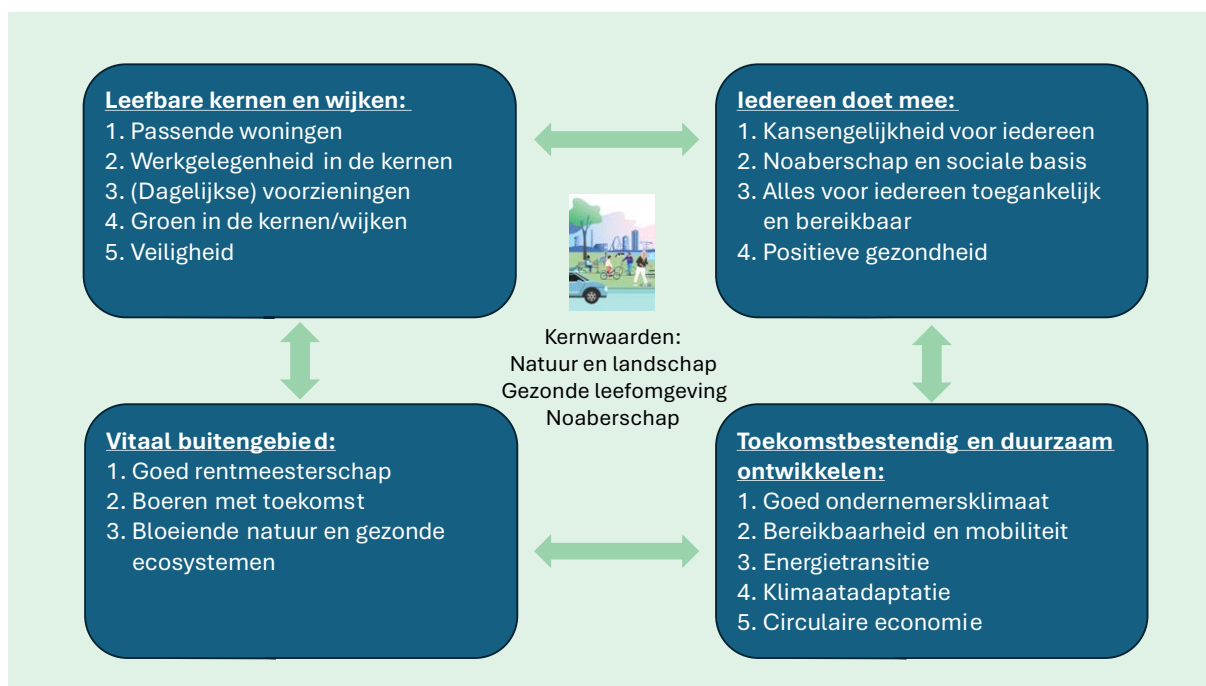
provincie zorgen we ervoor dat Hellendoorn ook in de toekomst, leefbaar, aantrekkelijk en eigen is. We willen ruimte geven aan nieuwe ideeën, aan jong en oud, aan ondernemers en boeren die wilden meedenken en meedoen.

Figuur 13: Meer inwoners, waar maak je je dan zorgen over (resultaat vragenlijst inwoners)

7. Ambities richting 2040

De vier grote uitdagingen uit hoofdstuk 6 hebben we vertaald in 17 ontwikkellijnen. Op elk van deze ontwikkellijnen zijn ambities geformuleerd. Deze ambities dragen gezamenlijk bij aan de het realiseren van onze missie. De 17 ontwikkellijnen zijn onderling sterk met elkaar verweven. In veel gevallen versterken ze elkaar. Zo draagt voldoende en passende woningbouw bij aan kansengelijkheid voor iedereen en is intensivering in plaats van uitbreiding van het grote bedrijventerrein (ruimte voor ondernemen) belangrijk om ruimte te behouden voor de landbouw (boeren met toekomst).

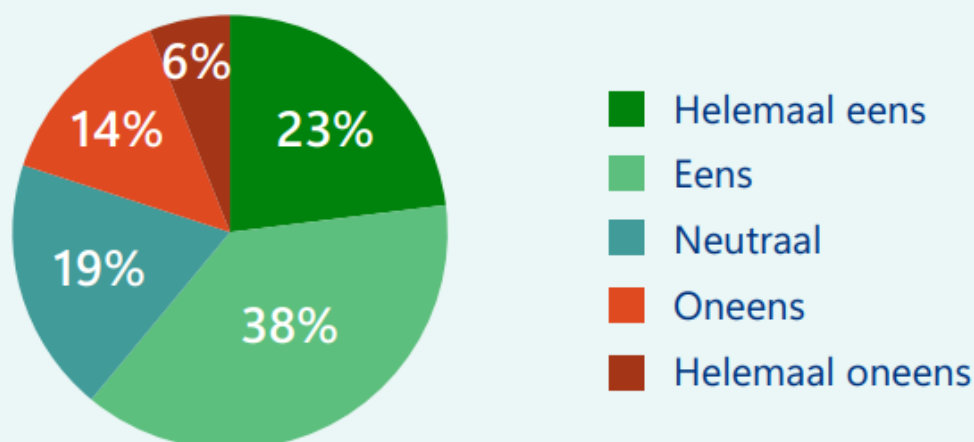
Figuur 14: De toekomst van Hellendoorn: een missie, drie kernwaarden, 4 strategische opgaven en 17 ontwikkellijnen

7.1 Bouwen aan leefbare kernen en wijken

7.1.1 Voldoende en passende woningbouw

In de afgelopen vijftien jaar zijn er binnen onze gemeente (te) weinig nieuwe woningen gebouwd. In combinatie met de huishoudensverdunding, de vergrijzing van de bevolking en de stijgende vraag naar woningen in de regio, is er een tekort aan woningen ontstaan. Op korte termijn is er in elke kern behoefte aan meer woningen.

Stelling: In elke wijk moeten meer woningen gebouwd worden om leefbaar te blijven

Figuur 15: In elke wijk moeten meer woningen gebouwd worden (resultaat vragenlijst inwoners)

Ambitie 1: We gaan tot 2050 5.000 woningen bouwen

In de periode tot 2040 willen we minimaal 3.000 woningen realiseren om het woningtekort op te lossen, verdere vershraling van het voorzieningenniveau te voorkomen en een gezonde bevolkingsopbouw in de gemeente te borgen. De komende jaren moeten we flinke stappen zetten om dit waar te maken. In de 'Routekaart versnelling woningbouw' hebben we aangegeven hoe en waar we de eerste 1.000 woningen daarvan realiseren. Deze woningen worden gebouwd om in de eigen behoefte te voorzien. Ze moeten gerealiseerd zijn vóór 2033. In de periode 2033-2040 willen we ook 2.000 woningen realiseren. Die zijn bedoeld voor zowel de lokale als de regionale behoefte. In de periode 2040-2050 komen daar nog eens 2.000 woningen bij. Het tempo en het volume van de nieuwbouw na 2040 zijn deels afhankelijk van de vraag en het tempo van de schaa sprong van Twente.

Met deze ambitie nemen we ook een deel van de regionale groeiambitie voor onze rekening. We bouwen dus alleen voor onze eigen inwoners, maar ook voor inwoners uit de regio en nieuwkomers.

Te realiseren woningen		Tot 2040	2040-2050	Totaal
1	Eigen behoefte tot 2033 (Routekaart)	1.000		
2	Eigen behoefte 2033-2040	500-1.000		
3	Regionale behoefte tot 2040	1.000-1.500		
4	Eigen en regionale behoefte na 2040		2.000	
		3.000	2.000	5.000

*Uit de vragenlijst voor de inwoners:
‘Zonder nieuwe woningen bloedt een dorp leeg en vallen verenigingen
en dus de leefbaarheid om’.
‘Er is al een mega woningtekort. Vooral sociale huurwoningen, maar
ook betaalbare koopwoningen’.*

Ambitie 2: We bouwen de woningen zoveel mogelijk binnen de dorpse contouren en in iedere kern

In het centrum van Nijverdal realiseren we tot 2033 700 woningen. Aanvullend daarop werken we aan een overzicht van mogelijke verdichtings- en transformatielocaties in alle kernen.

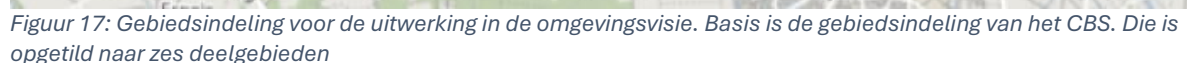
Figuur 16: Waar mag iets hoger gebouwd worden? (Resultaat vragenlijst inwoners)

Waar de gebouwde omgeving het toelaat en op mobiliteitsknooppunten bouwen we meerlaags en in hogere dichtheden. Hoe hoog dat is, is sterk afhankelijk van de plek. We vinden het belangrijk dat historische structuren zoveel mogelijk behouden blijven. Alleen in Nijverdal lijkt ruimte voor middelhoge woongebouwen. Rondom het station en in het centrum kan bij wijze van accent mogelijk ook hoogbouw worden gerealiseerd.

Aantal woonlagen		Minimaal	Maximaal
1	Laagbouw	1	3
2	Middelhoog	4	5
3	Hoogbouw	6	10

Om voldoende woningen te realiseren, is ook nieuwbouw buiten de bestaande kernen noodzakelijk. We streven er daarbij naar de nieuwbouw zoveel mogelijk rond of aansluitend op de bestaande kernen te realiseren. Zo proberen we de impact van de woningbouwopgave op het buitengebied tot een minimum te beperken.

We nemen de natuurlijke kenmerken van water en bodem mee als één van de uitgangspunten voor de keuze waar we woningen realiseren en waar niet.

Ambitie 4: We realiseren een thuis voor iedereen

Nu en in de toekomst is Hellendoorn aantrekkelijk voor mensen die ruimte, rust en verbondenheid zoeken, maar ook waarde hechten aan duurzaamheid, gezondheid en samenleven. Dat geldt voor jonge gezinnen, ouderen, thuiswerkers en vernieuwende ondernemers – mensen die willen bijdragen aan een vitale, groene en zorgzame leefomgeving.

Binnen de gemeente is op dit moment vooral een tekort aan betaalbare woningen voor starters, jongeren en ouderen die willen doorstromen naar een kleinere woning. Ook de wachttijden voor sociale huurwoningen zijn lang. Daarom richten we ons de komende jaren bij de woningbouwprogrammering primair op het creëren van woonruimte voor deze groepen.

Daarnaast willen we ook bouwen voor inwoners van buiten de gemeente. Nieuwe inwoners zijn belangrijk om de leefbaarheid in onze kernen te behouden en te versterken. Zij dragen bij aan een vitale gemeenschap, een goed voorzieningenniveau en een gezonde bevolkingsopbouw.

Figuur 18: Voor welke groepen moet vooral gebouwd worden? (Resultaat vragenlijst inwoners)

Uit het gesprek met een jongere:

‘Voor de jongeren moeten er appartementen gebouwd worden. Deze zijn goedkoper en zorgen ervoor dat ze snel een plek kunnen krijgen.’

Door woningen levensloopbestendig te bouwen, zorgen we ervoor dat ze geschikt blijven voor verschillende doelgroepen en levensfasen. Ook stimuleren we woonvormen

die de gemeenschapszin versterken: plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en naar elkaar omzien.

De daadwerkelijke invulling van deze opgave kan per kern of wijk verschillen, maar overall spelen samenhangende vraagstukken op het gebied van wonen, leefbaarheid en voorzieningen.

Figuur 19: Welke soort woningen zijn het hardst nodig (resultaat vragenlijst inwoners)

7.1.2 Werkgelegenheid in de kernen

Werkgelegenheid is van invloed op de sfeer, de leefbaarheid en de levendigheid in een kern. Het biedt onze inwoners kansen om dicht bij huis te werken en zo verbonden te blijven met hun omgeving. We zetten in op prettig wonen, groen en voorzieningen. Dit trekt niet alleen nieuwe inwoners aan, maar stimuleert ook nieuwe werkgelegenheid in de kernen.

Ambitie 5: We richten ons op de groei van onze kleine en middelgrote bedrijven (MKB)

Onze kleine en middelgrote bedrijven zijn de ruggengraat van de lokale economie. Ze dragen bij aan de diversiteit ervan. Lokale bedrijven creëren banen in de buurt, ook voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Jonge mensen kunnen via stages of startersbanen lokaal bij hen aan de slag. Lokale winkels, horeca, ambachtsbedrijven en diensten geven een plek karakter. Ze dragen bij aan het authentieke, onderscheidende profiel van het dorp. Veel lokale ondernemers sponsoren bovendien onze verenigingen, organiseren evenementen en nemen deel aan initiatieven. Ze zijn zichtbaar, aanspreekbaar en betrokken.

Ambitie 6: We creëren ruimte voor lokaal ondernemerschap, innovatie en werkgelegenheid

We zien wonen als de motor voor de toekomst van de gemeente Hellendoorn. Maar als de bevolking gaat groeien, waarbij we uitgaan van een gezonde bevolkingsopbouw, stijgt de vraag naar werk. Daarom reserveren we bij en in iedere kern ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid en creëren we meer ruimte voor werken aan huis.

In en rond de kernen bieden we alleen ruimte aan bedrijven die een ruimtevraag van minder dan 1 hectare. Bedrijven met een ruimtevraag van 2-3 hectare kunnen op 't Lochter terecht. Nieuwe bedrijven met een ruimtevraag van 3 ha of meer verwijzen we naar de grotere bedrijventerreinen in de regio. Daarmee sluiten we aan bij de REB.

Uit het gesprek met de ondernemers:

'Het in balans houden van alle thema's is heel belangrijk. Ondernemers willen wel uitbreiden, maar hebben werknemers nodig. Daarvoor moeten er woningen komen.'

7.1.3 (Dagelijkse) voorzieningen

Onze gemeente telt een breed scala aan voorzieningen met voor elk wat wils. Er zijn nationale en regionale musea, sport- en recreatievoorzieningen gevestigd zoals het nationale park, het Avonturenpark, het Vrijheidsmuseum, diverse vakantieparken en zwembad het Ravijn. Nijverdal huisvest naast de wijkwinkelcentra Kruidenwijk en Groot Lochter ook (klein)stedelijke voorzieningen zoals het winkelgebied in het centrum, een bioscoop en theater ZINiN. Verspreid over de kernen en buurten zijn tal van lokale voorzieningen te vinden, gericht op onderwijs, sport, ontspanning, zorg en boodschappen.

In verschillende kernen en wijken in de gemeente komt een aantal voorzieningen onder druk te staan. Het gaat bijvoorbeeld om de scholen, zorg, winkels en sportmogelijkheden. Oorzaken voor de druk op de voorzieningen zijn onder andere de veranderende vraag door de vergrijzing, het veranderend (koop)gedrag van inwoners en de vermindering van het aantal vrijwilligers. Dit kan gevolgen hebben voor het dagelijks leven en de samenhang in een kern.

Ambitie 7: We streven naar het behoud van het huidige voorzieningenniveau en toekomstbestendige voorzieningen

Het voorzieningenniveau wordt vooral bepaald door vraag en aanbod. De gemeente heeft in veel gevallen ook geen zeggenschap over het voortbestaan ervan. Maar door slim te bouwen, functies te combineren en initiatieven te ondersteunen, kunnen we als gemeente bijdragen aan levende dorpen met een basis aan voorzieningen. Daarbij staat de functie voorop en niet het gebouw. Voor maatschappelijke voorzieningen en ruimte voor ontmoeting kunnen en moeten we ook ons maatschappelijke vastgoed inzetten. Voor buurthuizen en scholen bijvoorbeeld. Tenslotte is de gemeente eigenaar van een

aantal voorzieningen zoals de bibliotheek, wijk- en buurtcentra, speelplekken en parken.

Figuur 20: Welke voorzieningen vind je belangrijk om in de buurt te hebben (resultaat vragenlijst inwoners)

Om tot een goede voorzieningenstructuur gaan we onderzoeken of we kunnen werken met kengetallen. Zo krijgen we bij groei van het aantal inwoners en een veranderende bevolking meer inzicht in welke voorzieningen nodig zijn. Op basis van deze inzichten en de vraag van onze inwoners, kunnen we onze gemeentelijke accommodaties gerichter inzetten en onze opgave prioriteren.

7.1.4 Groen in de kernen/wijken

Naast de natuur en het landschap in het buitengebied hechten onze inwoners ook veel waarde aan voldoende groen in hun directe leefomgeving. Groen is van invloed op hoe prettig en gezond mensen hun omgeving ervaren. Groen vermindert stress, verhoogt beweging, bevordert sociaal contact, verlaagt kans op ziekten en versterkt ons geluksgevoel. Groen draagt ook bij aan biodiversiteit.

Uit de vragenlijst voor de inwoners:

‘zorgen dat de wijk schoon blijft, onderhoud openbare ruimte, behoud groene omgeving, woonruimte is belangrijk, maar mag niet ten koste gaan van natuur’.

Ambitie 8: als we verdichten en uitbreiden dan doen we dat groen

Bij elke inbreiding en uitbreiding bouwen we aan een veerkrachtige en gezonde leefomgeving. Groen, water en klimaat zijn geen randvoorwaarden, maar dragers van de ruimtelijke kwaliteit. We passen de principes van natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen toe. Dat betekent ruimte voor bomen, struiken en wadi's, aandacht voor bodembehoud en natuurlijke afwatering, en plekken waar bewoners kunnen ontspannen en elkaar ontmoeten. Zo draagt iedere ontwikkeling – groot of klein – bij aan de vergroening van onze dorpen en wijken, en aan een leefomgeving die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Ambitie 9: In de kernen gaat goed beheren boven uitbreiden van het openbare groen

We gaan het bestaande gemeenschappelijke groen in de kernen waar nodig renoveren, versterken en beter beheren, met aandacht voor biodiversiteit, schaduw en wateropvang. Daarbij werken we planmatig: 'basis op orde', 'klimaatadaptatie' en 'groen doen we samen'.

We streven naar een samenhangende en goed onderhouden groene structuur die bijdraagt aan een aantrekkelijke, gezonde en veilige woonomgeving. Bij herinrichting geven we prioriteit aan het vitaal houden van het bomenbestand, het gebruik van klimaatbestendige beplanting en het vergroenen van versteende plekken.

Ambitie 10: Particuliere tuinen dragen bij aan een groen en klimaatbestendig Hellendoorn

We stimuleren en ondersteunen inwoners om hun eigen tuin en erf groener, biodiverser en klimaatbestendiger te maken. Dit doen we door bewustwording te vergroten over het belang van particulier groen voor wateropvang, verkoeling en biodiversiteit, én door kleinschalige burgerinitiatieven actief te ondersteunen.

Daarnaast stimuleren we samenwerking tussen buurten, scholen en verenigingen, zodat tuinen, erven en buurten samen een robuust groen netwerk vormen. Particulier en openbaar groen vullen elkaar zo aan en maken samen Hellendoorn groener, gezonder en veerkrachtiger.

7.1.5 Veiligheid

De gemeente Hellendoorn is een relatief veilige plek om te wonen, werken en recreëren. Toch wordt dat niet zo door iedereen beleefd. Met name ouderen geven aan dat zij zich op sommige locaties minder veilig voelen, bijvoorbeeld door toename van (te hard rijdend) verkeer of door de inrichting van de openbare ruimte. Jongeren vragen om goed verlichte fietsroutes in het buitengebied. Ook verschillen in leefstijlen — tussen jong en oud, of tussen inwoners en nieuwkomers — leiden soms tot spanningen.

Ambitie 11: We voorkomen dat kwetsbaren slachtoffer of dader worden

We zetten in op het weerbaar maken van onze inwoners. Een sterke sociale basis vormt de fundering voor sociale veiligheid: mensen die elkaar kennen, aanspreken en ondersteunen, dragen bij aan een veilige leefomgeving.

Ambitie 12: Inwoners voelen zich veilig in hun buurt of straat

De openbare ruimte ontwerpen we met oog voor veiligheid. Dat betekent niet alleen dat we werken aan goede verlichting, scheiding van langzaam en snel verkeer, snelheidsbeperkende maatregelen en veilige oversteekplaatsen.

Uit de vragenlijst voor inwoners en de gesprekken op Reggesteyn:

‘Lantaarnpalen in het buitengebied moeten aangelaten worden. Voor vrouw alleen is het niet veilig in het donker te fietsen’.

‘Er moeten meer veilige fietsroutes komen in het buitengebied voor jongeren om te fietsen’.

We zorgen ook met elkaar voor een schone, hele en sociaal veilige omgeving. We bouwen bij voorkeur in gebieden die minder gevoelig zijn voor overstromingen. En we houden rekening met de gevolgen van groei voor de verkeersveiligheid, zodat Hellendoorn prettig en veilig bereikbaar blijft.

Ambitie 13: De georganiseerde misdaad krijgt geen ruimte in Hellendoorn

We hebben aandacht voor ondermijning en andere vormen van criminaliteit. Samen met inwoners, ondernemers, politie en andere partijen gaan we drugscriminaliteit, misbruik van vastgoed en andere vormen van misdaad en ondermijning tegen.

7.2 Iedereen doet mee

Met Iedereen doet mee bedoelen we een gemeente waarin álle inwoners kunnen deelnemen aan het dagelijks leven. Iedereen heeft toegang tot onderwijs, werk, zorg, sport, vrijwilligerswerk en sociale contacten – ongeacht leeftijd, achtergrond, beperking of persoonlijke situatie. De fysieke leefomgeving draagt daaraan bij door ontmoeting te ondersteunen en gezond gedrag te stimuleren, terwijl negatieve effecten op gezondheid zoveel mogelijk worden beperkt.

7.2.1 Kansengelijkheid voor iedereen

Hellendoorn kent van oudsher een sterke gemeenschapszin. Die verbondenheid willen we behouden en versterken in een tijd waarin de samenleving verandert. Vergrijzing, de uitstroom van jongeren en de komst van nieuwe inwoners stellen onze leefbaarheid, voorzieningen en sociale cohesie op de proef. Om toekomstbestendig te blijven, werken we samen aan een inclusieve gemeente waarin iedereen zich welkom en veilig voelt.

Ambitie 14: Iedereen heeft dezelfde mogelijkheden om zich te ontwikkelen en deel te nemen aan de samenleving – op school, op de arbeidsmarkt en in de eigen woonomgeving.

Kansengelijkheid betekent dat de plek waar je geboren bent, je achtergrond of inkomen niet mag bepalen welke kansen je krijgt. Wonen is de basis voor kansengelijkheid. We creëren een gevarieerd woningaanbod, zodat jong en oud, starter en senior, samen in de kernen kunnen wonen.

Ook ontwikkelkansen en werk zijn belangrijke speerpunten. Daarmee versterken we de lokale economie én de persoonlijke zelfstandigheid. Samen met ondernemers en onze maatschappelijke partners realiseren we aan een toekomst waarin iedereen mee kan doen.

Ambitie 15: We streven naar financiële bestaanszekerheid voor iedereen

We stimuleren inwoners om gebruik te maken van regelingen waardoor zij over voldoende middelen beschikken om te voorzien in hun basisbehoeften. We ondersteunen waar nodig en investeren ongelijk om gelijke kansen te creëren. Tot slot verbeteren we vanuit onze strategische visie op het maatschappelijk en sociaal domein onze integrale aanpak in het sociaal domein om inwoners nog beter te ondersteunen en ervoor te zorgen dat iedereen naar eigen vermogen kan meedoen in de samenleving.

7.2.2 Noaberschap en sociale basis

Noaberschap is de kern van onze Hellendoornse gemeenschap. Het gaat om omzien naar elkaar, elkaar helpen en het gevoel hebben dat je erbij hoort.

Ambitie 16: We bouwen voort op de kracht van de samenleving

De komende jaren bouwen we voort op het Noaberschap. We versterken de sociale basis door te investeren in sterke netwerken, plekken van ontmoeting en wederkerige

betrokkenheid. Onze stip op de horizon is een samenleving waarin inwoners vanzelfsprekend naar elkaar omzien, samen activiteiten organiseren en steun vinden in hun omgeving. We stimuleren initiatieven die daaruit voortkomen, en ondersteunen inwoners om ze te realiseren. De gemeente blijft faciliterend en verbindend, maar de kracht ligt bij de mensen zelf. We koesteren de bestaande verbondenheid en geven ruimte aan vernieuwing.

Uit de vragenlijst voor de inwoners:

‘Noaberschap, omzien naar elkaar versterken’.

‘Ik hoor wel dat er mensen eenzaam zijn. Er moet hulp komen bij verbinding leggen tussen buurtbewoners.’

We stimuleren vrijwilligerswerk en mantelzorg, want zij vormen de ruggengraat van onze samenleving. Met ons vrijwilligersbeleid zetten we gericht in op het behoud, de waardering en ondersteuning van vrijwilligers. We helpen via onze netwerkpartners organisaties bij het vinden en binden van nieuwe vrijwilligers, zodat ook toekomstige generaties bijdragen aan een sterke sociale basis.

De sociale basis is ook een basis voor veiligheid en vertrouwen. Door elkaar te kennen en samen te werken aan gemeenschapskracht, voorkomen we isolement en versterken we het gevoel van veiligheid. Jongeren krijgen daarbij extra aandacht, zodat de traditie van noaberschap ook in de toekomst blijft bestaan.

7.2.3 Alles voor iedereen toegankelijk en bereikbaar

Een inclusieve gemeente vraagt dat voorzieningen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn – fysiek, digitaal en sociaal.

Ambitie 17: We zorgen ervoor dat voorzieningen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar zijn – fysiek, digitaal en sociaal

We zorgen dat inwoners gemakkelijk gebruik kunnen maken van scholen, winkels, zorg, sportvoorzieningen en ontmoetingsplekken. Waar voorzieningen onder druk staan, zoeken we samen met partners naar toekomstbestendige alternatieven, zoals multifunctioneel gebruik van gebouwen of combinaties van functies.

Gematigde groei kan ertoe leiden dat er voldoende draagvlak blijft voor voorzieningen, zoals basisscholen, huisartspraktijken en lokale winkels. Daarbij realiseren we ons dat we als gemeente op veel voorzieningen geen directe invloed hebben. Bij nieuwe woningbouw en herstructurering houden we nadrukkelijk rekening met doelgroepen: we zorgen dat voorzieningen en openbaar vervoer op passende afstand bereikbaar zijn, met name voor ouderen en minder mobiele inwoners, of dat er alternatieven zijn.

Digitale toegankelijkheid krijgt aandacht. We stimuleren via onze netwerkpartners digitale vaardigheden en zorgen dat gemeentelijke informatie en dienstverlening begrijpelijk en gebruiksvriendelijk zijn voor iedereen.

Uit de vragenlijst voor de inwoners:

‘Blijf klantvriendelijk. Denken in mogelijkheden en zet eigen burgers op 1, zodat we ook de gelukkigste inwoners blijven’

7.2.4 Positieve gezondheid

Positieve gezondheid is niet de afwezigheid van ziekte, maar “een toestand van compleet lichamelijk, mentaal en sociaal welzijn”. Het gaat erom dat mensen zich kunnen aanpassen aan veranderingen en zoveel mogelijk zelf de regie houden over hun leven. Daarbij gaat het niet alleen om het lichaam, maar ook om hoe iemand zich voelt, wat hij of zij kan doen, en of iemand zich verbonden voelt met anderen en met de omgeving. Hellendoorn zet daarbij in op preventie (het voorkomen van ziekten), bevordering van een gezonde levensstijl en het ondersteunen van kwetsbare groepen. Positieve gezondheid heeft een nauwe relatie met thema’s als leefomgeving, sociale verbinding en eigen kracht van inwoners: gezondheid is verweven met meedoen en leven in een veilige, ondersteunende omgeving.

Ambitie 18: We werken aan een leefomgeving die een gezonde levensstijl bevordert

Dat is een leefomgeving die uitnodigt om vaker naar buiten te gaan, een ommetje te maken en te voet of met de fiets boodschappen te doen. Een leefomgeving waarin het vanzelfsprekend is om met de fiets naar school of naar het werk te gaan. En een leefomgeving met voldoende sportmogelijkheden. In zo’n leefomgeving laat je de auto wat vaker laat staan. Wat op zijn beurt weer bijdraagt aan schonere lucht.

Uit het gesprek met de stakeholders:

‘De gezonde leefomgeving is een omgeving waarin mensen zich fijn voelen. Wat hebben mensen nodig om elkaar te ontmoeten en zich goed te voelen? Dat is voor iedereen anders. Het gedachtegoed van positieve gezondheid zou sterker neergezet kunnen worden’.

7.3 Vitaal buitengebied

Het buitengebied van Hellendoorn is van grote waarde voor de leefbaarheid, economie en identiteit van onze gemeente. Het is een gebied waar landbouw en natuur elkaar ontmoeten, waar het landschap onze cultuur en geschiedenis vertelt en een plek waar mensen wonen, werken en recreëren. Het is ook een gebied dat zich onder andere door de bodem kenmerkt door verscheidenheid.

7.3.1 Goed rentmeesterschap

In ons buitengebied komen nu en de komende 15-25 jaar verschillende ontwikkelingen bij elkaar. Het is een gebied dat in verandering is. We weten dat verschillende belangen – zoals landbouw, natuur, woningbouw, energieproductie en recreatie – er met elkaar kunnen gaan schuren. Dat roept vragen op als ‘Hoeveel ruimte vraagt de groeiopgave?’ ‘Hoeveel ruimte heeft de landbouw in de toekomst écht nodig? Hoe kunnen we landbouw combineren met natuur, recreatie, wonen en wellicht andere economische functies? En wat betekent dit voor het landschap? We willen die vragen open en zorgvuldig beantwoorden, samen met boeren, grondeigenaren en inwoners.

Ambitie 19: We geven de kracht van het landschap en onze cultuurhistorie door aan volgende generaties

We koesteren de cultuurhistorische waarden in onze dorpen en het buitengebied.

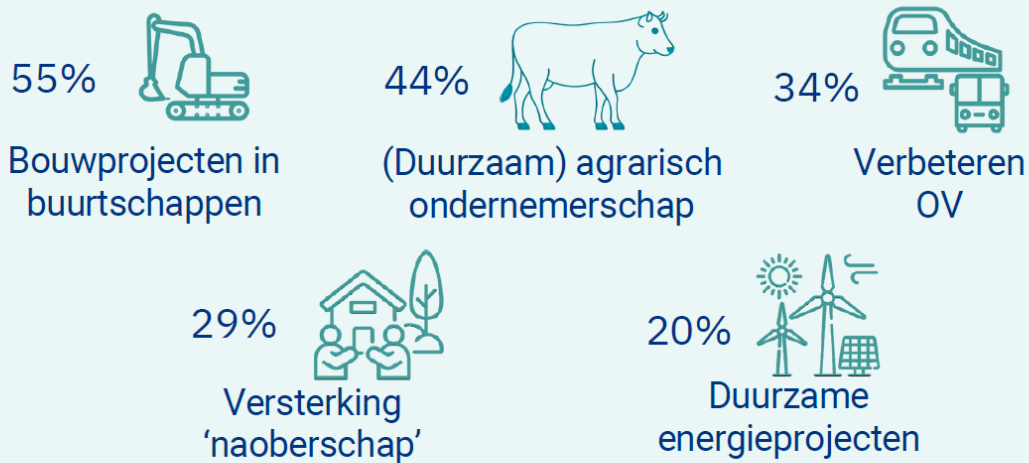
Landschap en erfgoed zijn, net als groen en water, belangrijke aspecten bij de ontwikkeling van nieuwe woongebieden en voorzieningen. Dat betekent dat we zorgvuldig omgaan met de locatiekeuze, schaal en uitstraling van nieuwe ontwikkelingen, zodat het karakter van het landschap behouden blijft.

Dit rentmeesterschap is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle bij de natuur, het landschap en het buitengebied betrokken partijen: de gemeente, andere overheden, natuurorganisaties, ondernemers, agrarische collectieven, terreinbeheerders en inwoners. Dit rentmeesterschap is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle bij de natuur, het landschap en het buitengebied betrokken partijen: de gemeente, andere overheden, natuurorganisaties, ondernemers, agrarische collectieven, terreinbeheerders en inwoners.

Ambitie 20: We brengen de huidige staat van ons buitengebied in beeld

Om goed onderbouwde keuzes te kunnen maken, voeren we een inventarisatie van de huidige staat van het buitengebied uit. Doel van deze inventarisatie is het verkrijgen van een actueel, integraal totaalbeeld van de situatie in het buitengebied. De actualisatie gaat naast landbouw ook over de natuur, toerisme enzovoort. Deze nulmeting levert input bij het maken van definitieve keuzen in de Omgevingsvisie Hellendoorn 2040 en vormt de gezamenlijke basis voor de nadere beleidsuitwerking voor een vitaal platteland.

Welke kansen zie je voor de verbetering van ons platteland?

Figuur 21: Welke kansen zie je voor de verbetering van ons platteland (resultaat vragenlijst inwoners)

Ambitie 21: In 2040 is ons buitengebied een vitaal landelijk gebied waar mensen goed kunnen leven, boeren en ondernemers kunnen ondernemen, de natuur tot bloei komt en waar recreanten welkom zijn

Uiteindelijk werken we toe naar een duurzame balans tussen mens, natuur en economie in ons buitengebied. Hoe dat eruit zal zien, weten we nu nog niet. Maar we maken de keuzen niet alleen. Dat doen we met alle betrokken partijen.

Uit het gesprek met boeren:

‘Integraal kijken naar de gebieden en gebiedsgericht werken. Kijk ook hier naar mogelijkheden om het met elkaar te doen. Agrariërs participeren, zijn belangrijke beheerders van het landschap en leveren daaraan een positieve bijdrage’.

7.3.2 Boeren met toekomst

De leefbaarheid van het platteland is sterk verweven met de landbouw en agrarische activiteiten. Boeren vormen er een onmisbare schakel in het gemeenschapsleven. Ze produceren voedsel, zorgen voor werkgelegenheid en bieden soms ook ruimte aan sociale functies. Maar voor de boeren verandert er veel. Ze hebben en krijgen steeds meer te maken met strengere regels voor natuur, klimaat en water. Ze krijgen ook te maken met uitbreiding van de dorpen.

Ambitie 22: Toekomstbestendige landbouw

Een belangrijke voorwaarde om de boeren te behouden, is dat ze hun boterham kunnen blijven verdienen. We dragen daaraan bij door de woningbouwopgave te concentreren in en rond de kernen, ruimte te bieden voor innovatie, voor nevenactiviteiten en door maatwerk. We stimuleren initiatieven waarin landbouw, natuur en recreatie elkaar versterken. Extensieve en natuurinclusieve vormen van landbouw zien we daarbij niet als vervanging van traditionele bedrijven, maar als waardevolle aanvulling binnen een veelzijdige sector.

We erkennen dat de weg naar een toekomstbestendige bedrijfsvoering voor elke ondernemer anders is. Ze pakken elk kansen en maken hun afwegingen. Onze boeren hebben ook al veel geïnnoveerd. En steeds meer boeren produceren niet meer alleen voedsel, ook natuur- en landschapsbeheer zijn onderdeel geworden van hun economische activiteit.

We willen onze boeren ondersteunen in plaats van voorschrijven wat ze moeten doen: met voorspelbare regels, hulp bij vergunningen en in samenwerking met provincie en Rijk. We zetten daarbij in op behoud lokale familiebedrijven. We kijken hoe we grote bedrijven van buiten, zonder enige binding met onze gemeente, buiten kunnen houden.

Eerste verkenning ruimtebehoefte woningbouwopgave

In deze verkenning gaan we er allereerst vanuit dat we minimaal 1.000 woningen binnen de bestaande dorpen realiseren. Ten tweede gaan we ervan uit dat we de woningen niet verspreid over het buitengebied realiseren maar aan de bestaande kernen.

In die situatie is er tot 2050 ruimte nodig voor 4.000 woningen. Zetten we dat aantal af tegen een gemiddeld aantal van 25 te bouwen woningen per hectare (landelijk bouwen) dan is daarvoor 160 hectare grond nodig. Voor onze bedrijven is en de werkgelegenheid in de kernen is 15 hectare nodig tot 2050. In totaal gaat de ruimtevraag dan om 175 hectare.

Omdat we ook rekening moeten gaan houden met bijvoorbeeld spuitzones en ook ruimte willen creëren voor nieuwe economische functies in het buitengebied, ronden we de ruimtebehoefte af op 200 hectare. Dat is 2 vierkante kilometer. Dat zou betekenen dat het aandeel landbouwgrond de komende 25 jaar afneemt van 7.783 naar 7.583 hectare. Een afname van 2,5%. De bebouwing neemt toe tot 1.173 hectare. Dat is een toename van 21% ten opzichte van het huidige bebouwde oppervlak. Daarvan zal een deel vooral een overgangszone zijn tussen de dorpen en het landbouwgebied. Procentueel neemt het aandeel landbouwgrond af met 1,5%. Of dat daadwerkelijk tot problemen leidt is afhankelijk van de behoefte aan landbouwgrond de komende 25 jaar. Uit de inventarisatie van het buitengebied zal blijken waar het schuurt.

Totale oppervlakte: 13.899 ha.		Landbouw	Natuur	Gebouwen	Water
1	Huidig ruimtegebruik ha.	7.783	4.865	973	139
2	Huidig ruimtegebruik	56%	35%	7%	1%
3	Ruimtegebruik 2050 ha.	7.583	4.865	1.173	139
4	Ruimtegebruik 2050	55%	35%	8%	1%

Figuur 22: Eerste verkenning ruimtebehoefte woningbouw

Een grote zorg van onze boeren is hoe de groei van het aantal inwoners, de bouw van 5.000 woningen en de ruimtevrage van de zittende bedrijven zich verhouden tot de ruimte die zij nodig hebben om goed te kunnen boeren. Een eerste stap om daar inzicht in te krijgen is te berekenen hoeveel ruimte er extra nodig is die woningen te realiseren. In figuur 21 is daarvoor een eerste verkenning opgenomen.

7.3.3 Bloeiende natuur en gezonde ecosystemen

De natuur in Hellendoorn is veelzijdig en waardevol – van de Sallandse Heuvelrug tot de groene beekdalen tot het veen. Toch staat de kwaliteit van onze natuur onder druk, onder meer door verdroging, versnippering en stikstofuitstoot.

Uit de vragenlijst voor de inwoners:

‘Behoud onze groene omgeving, dat is het kenmerk van Hellendoorn.’

Ambitie 23: We willen dat onze natuurgebieden bloeien en de biodiversiteit toeneemt, met gezonde ecosystemen die bijdragen aan klimaatbestendigheid, gezondheid en recreatie.

De huidige ruimte voor natuur blijft behouden. Onze inzet is gericht op het versterken van de natuur en de maatschappelijke waarde ervan te vergroten. We versterken bestaande natuur door herstelmaatregelen en biodiversiteitsbevordering. We kunnen de maatschappelijke waarde vergroten door de natuur te betrekken bij recreatie, educatie en lokale economie. We zorgen ervoor dat inwoners kunnen genieten van het buitengebied en de bereikbaarheid geoptimaliseerd wordt door (veilige) fietsroutes.

Ambitie 24: Boeren die dat willen kunnen een betaalde bijdrage leveren aan herstel, bescherming én versterking van de natuur.

We erkennen dat landbouw en natuur niet per definitie tegenpolen zijn. Extensieve landbouw, houtwallen en bloemrijke akkerranden dragen ook bij aan natuurkwaliteit. Boeren zijn belangrijke partners bij het beheer van het landschap en verdienen waardering en compensatie voor hun inzet. De landbouw is niet alleen een productiesector, maar wordt ook steeds meer een betaalde beheerder van natuur en landschap.

7.4 Toekomstbestendig ontwikkelen

Alles wat we nu doen, kan gevolgen hebben voor de toekomst. Niet alleen richting 2040 maar ook ver daarna. Door toekomstbestendig en duurzaam te ontwikkelen houden we rekening met die gevolgen.

Uit de vragenlijst voor inwoners:

‘Meer verduurzamen, maar zonnepanelen op bestaande daken, niet in weilanden.’

‘Geen windmolens in ons mooie dorp.’

Toekomstbestendig ontwikkelen betekent dat je bij het kiezen van plekken voor bepaalde functies en het bouwen of inrichten van gebieden al rekening houdt met die toekomst. Het gaat erom dat iets ook over twintig of meer jaar nog goed werkt en past bij wat mensen dan nodig hebben. Denk bijvoorbeeld aan levensloopbestendige woningen die geschikt blijven voor jong en oud. Denk aan maatschappelijke accommodaties en gebouwen die energiezuinig zijn, of wijken die kunnen omgaan met extreem weer. Je kijkt niet alleen naar wat nu nodig is, maar ook naar wat later belangrijk wordt.

Duurzaam ontwikkelen richt zich meer op keuzes en ontwikkeling die de aarde zo min mogelijk belasten. Door bijvoorbeeld het hergebruiken van materialen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen zoals zonne- en windenergie.

7.4.1 Goed ondernemersklimaat voor maakindustrie, innovatie, toerisme en recreatie

Een goed ondernemersklimaat is een omgeving waarin ondernemers kunnen starten, groeien en innoveren. Ze moeten er voldoende klanten, bezoekers en werknemers kunnen aantrekken. Daarvoor is letterlijk en figuurlijk ruimte nodig om een bedrijf te ontwikkelen. In Hellendoorn is geen ruimte meer voor grootschalige bedrijventerreinen en vakantieparken. We zoeken wel naar slimme oplossingen om onze lokale bedrijven en ondernemers te behouden (zie Werkgelegenheid de kernen). We onderzoeken ook hoe we onze dienstverlening naar onze ondernemers verder kunnen verbeteren.

Ambitie 25: We gaan de bestaande werklocaties op 't Lochter beter benutten

In de REB 2025 wordt het beter benutten van de bestaande bedrijventerreinen in de regio als één van de speerpunten voor economische groei beschreven. Met name op 't Lochter 1 zou herstructurering en intensivering plaats moeten vinden. We werken samen met de ondernemers en de regio om daar plannen voor te maken.

Ambitie 26: We bieden ruimte aan de ontwikkeling van de Ten Cate campus en de innovatieomgeving rondom het stationsgebied Nijverdal

We leveren daarmee een bijdrage aan het nieuwe economische profiel van de regio Twente en stimuleren de groei van de werkgelegenheid.

Ambitie 27: We willen het toerisme gebruik laten maken van en laten bijdragen aan de lokale kwaliteiten — natuur, landschap, identiteit — zónder dat die kwaliteiten onder druk komen te staan

We zijn een levendige gemeente met een bloeiende vrijetijdseconomie. Samen met alle betrokkenen zorgen we voor de juiste balans tussen economische activiteiten, natuur en beleving. We koesteren onze groene verbindingen tussen de kernen en het nationaal park. Ons verblijfs- en dagrecreatief aanbod is kwalitatief sterk. Het aanbod sluit aan op het verbeteren van het welzijn van bezoekers, waarbij plezier, ontspanning en respect voor de natuur hand in hand gaan.

We zetten in op kwaliteitsimpulsen en het selectief uitbreiden van het aanbod. We versterken de balans tussen natuur en ondernemerschap.

Deze ambitie vraagt ook om ruimte in het buitengebied. De inventarisatie buitengebied biedt straks de basis om het gesprek over de balans tussen natuur, landbouw, toerisme, de energietransitie en wonen in het buitengebied te voeren (zie opgave 3: vitaal buitengebied). Daarna kunnen we passende keuzes maken over toeristische initiatieven in het buitengebied.

Ambitie 28: We streven naar behoud van de milieukwaliteit in onze gemeente

Een gezonde leefomgeving vanuit milieuperspectief is een omgeving waarin mensen kunnen wonen, werken en recreëren zonder dat de kwaliteit van lucht, water, bodem of geluid hun gezondheid schaadt. Vooralsnog is de milieuoverlast binnen onze gemeente beperkt. We scherpen de milieunormen voor geur, geluid en luchtkwaliteit daarom voorlopig niet aan. Wel zullen we de ontwikkelingen monitoren.

Een opgave die steeds vaker wordt geagendeerd is de blootstelling van mensen aan gewasbestrijdingsmiddelen. Met name mensen die dichtbij landbouwgrond wonen waar ze gebruikt worden, maken zich zorgen over hun gezondheid, vooral bij langdurige blootstelling. Een spuitzone zou oplossing kunnen bieden. Het is een strook grond tussen landbouwpercelen waar gewasbeschermingsmiddelen (zoals bestrijdingsmiddelen) worden gebruikt en plekken waar mensen wonen, spelen of recreëren. De zone moet voorkomen dat deze middelen zich verspreiden naar woningen, tuinen, scholen of natuurgebieden.

Bij nieuwe ruimtelijke plannen zoals woningbouw aan de randen van de bestaande kernen, moet daarom goed worden gekeken naar afstand, gebruik van middelen en beschermende maatregelen.

7.4.2 Bereikbaarheid en duurzame mobiliteit

Hellendoorn is goed bereikbaar door haar ligging dicht bij de snelwegen A1, A35 en de provinciale N35 (zie Wiki van Hellendoorn 2025). Deze wegen verbinden de Hellendoorn met de Deventer, Zwolle, Twente en Duitsland.

Wat betreft openbaar vervoer is Hellendoorn aangesloten op het regionale trein- en busnetwerk. In Nijverdal en Daarlerveen zijn treinstations. Vanuit Nijverdal kan gemakkelijk gereisd worden naar steden als Zwolle, Almelo en Enschede. Het station Daarlerveen is onderdeel van de route van Almelo naar Mariënborg. Hierdoor is Hellendoorn aantrekkelijk voor mensen die in de stad werken maar graag landelijk wonen, voor recreanten en de maakindustrie.

Ambitie 29: Het mobiliteitsnetwerk groeit mee met de groei van het aantal inwoners van Hellendoorn

We streven ernaar dat alle bestemmingen in de gemeente Hellendoorn voor autoverkeer goed bereikbaar zijn. Het is belangrijk dat de bereikbaarheid van Hellendoorn goed blijft, ook wanneer de bevolking in onze gemeente en de regio verder groeit. De ontwikkeling van de regio Twente vraagt om een verbreding van de N35, ook als Hellendoorn zelf niet zou uitbreiden. Op dit moment is de N35 deels nog een tweebaansweg. Sommige delen worden al verbeterd vanwege de toenemende verkeersdruk, maar om de bereikbaarheid in de toekomst op peil te houden, zijn extra maatregelen nodig.

Daarnaast is het behoud van het intercitystation in Nijverdal essentieel. Dit station zorgt voor een snelle verbinding met de regio en de rest van het land en is daarmee een belangrijke voorwaarde voor de bereikbaarheid van onze woon- en werkgebieden op de lange termijn.

Ambitie 30: We zetten in op gezond en duurzaam vervoer

Natuurlijk mag je de auto gebruiken in Hellendoorn. Maar door het aanbieden van goede alternatieven proberen we het autogebruik op korte afstanden te ontmoedigen. Dat draagt bij aan positieve gezondheid en leidt tot verbetering van de milieukwaliteit (CO₂ en stikstofreductie). We zetten in op snelle, veilige en comfortabele routes voor de fiets in combinatie met en voldoende ruimte voor fietsparkeren en -opladen. We willen ook de voetgangersvoorzieningen verbeteren. En we denken na over het aanscherpen van de parkeernormen. Dat laatste heeft niet alleen effect op het autogebruik, maar biedt ook meer mogelijkheden de schaarse ruimte voor andere functies te benutten. Ten behoeve van een goede milieukwaliteit stimuleren we deelauto's en elektrisch rijden.

7.4.3 Energietransitie

In Nederland wordt nog steeds veel energie opgewekt uit fossiele brandstoffen zoals aardgas, olie en steenkool. Het gebruik van deze energie zorgt voor veel CO₂-uitstoot. En CO₂-uitstoot draagt bij aan klimaatverandering. Daarom moeten we in Nederland het gebruik van fossiele brandstoffen verminderen. Dat kan door thuis minder energie te verbruiken. Maar dat alleen is onvoldoende.

De energietransitie is de overstap naar energie uit duurzame bronnen, zoals zon, wind en warmte uit de aarde. Dit betekent dat we anders moeten gaan denken over hoe we

energie opwekken, gebruiken en opslaan. Het is een ingewikkelde opgave, waarbij techniek, ruimte, kosten én gedrag van mensen belangrijk zijn.

Ambitie 31: We streven ernaar om in 2050 energieneutraal te zijn

Dat betekent dat we dan evenveel duurzame energie opwekken als we gebruiken. Daarmee bedoelen we niet dat alle energie die we verbruiken ook lokaal moet worden opgewekt. De provincie Overijssel heeft de rol van regisseur van de regionale energietransitie op zich genomen. Ze verbindt partijen, wijst zoekgebieden aan, bewaakt de ruimtelijke kwaliteit en stimuleert duurzame initiatieven.

Ambitie 32: We bouwen aan een betrouwbare en toekomstbestendige energievoorziening

We zetten in op een duurzame energievoorziening die past bij de lokale omgeving en bijdraagt aan een energieneutraal Hellendoorn. Daarbij bieden we ruimte aan initiatieven die schone energie opwekken (liefst in combinatie met energieopslag), zodat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten. We ondersteunen inwoners en bedrijven bij verduurzaming van hun vastgoed. We werken waar mogelijk mee aan initiatieven uit de samenleving voor collectief eigendom van energiebronnen. En we geven invulling aan onze verantwoordelijkheden bij de warmtetransitie (de overgang van aardgas naar duurzame warmte).

Uit de vragenlijst voor inwoners:

‘Particuliere initiatieven t.a.v. verduurzamen toejuichen i.p.v. afwijzen op basis van verouderde wetten en beleid.’

7.4.4 Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. We krijgen steeds vaker te maken met extreme weersomstandigheden, zoals hitte, droogte en hevige regenval. Het verdrogen van de bodem vormt daarbij een grote zorg. De gevolgen van deze klimaatverandering zijn merkbaar in onze kernen en wijken, maar ook in de landbouw, de natuur en de infrastructuur.

Klimaatadaptatie is de opgave om onze leefomgeving zo in te richten dat we beter kunnen omgaan met deze veranderingen. De bestaande omgeving is daar vaak nog niet goed op voorbereid. Daardoor kunnen er problemen ontstaan, zoals schade aan gebouwen, onveilige situaties en gezondheidseffecten bij hitte.

Ambitie 33: We bouwen klimaatadaptief en natuurinclusief

We willen niet alleen dat (nieuwe) woningen, bedrijven en openbare ruimtes goed zijn voorbereid op het veranderende klimaat maar ook dat ze bijdragen aan de natuur. Daarmee bedoelen we dat ze meer ruimte geven aan planten en dieren. Dat betekent dat we initiatiefnemers uitdagen om klimaatadaptief en natuurinclusief te bouwen. We ondersteunen klimaatadaptieve maatregelen van inwoners en bedrijven.

In nieuwe plannen en in het straatbeeld zie je dat bijvoorbeeld terug in groene daken en gevels die regenwater opvangen en verkoeling brengen of in bomen, kleurrijke bermen en groenstroken die zorgen voor schaduw en biodiversiteit. Zo bouwen we stap voor stap aan kernen en wijken die niet alleen mooi zijn om in te wonen, maar ook sterk, groen en leefbaar blijven in de toekomst.

Ambitie 34: Water en bodem zijn onderdeel van de belangenafweging bij ruimtelijke ontwikkeling

Bij iedere uitbreiding of herontwikkeling kijken we naar de geschiktheid vanuit het water- en bodemsysteem. We bouwen en plannen bij voorkeur op plekken die passen bij de natuurlijke ondergrond, waterstromen en bodemgesteldheid. Zo voorkomen we problemen met droogte, verzakking en wateroverlast, en versterken we de veerkracht van onze leefomgeving. Bij uitbreiding zijn water- en bodemsturend in belangrijke mate bepalend voor de ruimtelijke keuzen.

*Uit het gesprek met stakeholders en de vragenlijst voor inwoners:
‘Bodem- en watersturend is belangrijk, zowel voor bouwen als voor
gezondheid’*

7.4.5 Circulaire economie

De circulaire economie is een systeem, waarin producten en materialen zo lang mogelijk worden gebruikt, hergebruikt en gerecycled. Afval wordt zoveel mogelijk voorkomen. Producten gaan langer mee of zijn makkelijker te herstellen. Daardoor worden we minder afhankelijk van (schaarse) grondstoffen.

Veel van de productieprocessen zijn nog niet ingericht om circulair te produceren. Ook ons koopgedrag sluit nog niet goed aan op hergebruik. De overgang naar een circulaire economie vraagt dus om aanpassingen in de manier waarop we ontwikkelen, produceren, consumeren en omgaan met materialen.

Ambitie 35: Hellendoorn ontwikkelt zich tot een circulaire gemeente, waar we zorgvuldig omgaan met wat we hebben

We werken zo toe naar een circulaire economie in 2050, in lijn met de landelijke doelstelling. We blijven inzetten op recycling en hergebruik. En waar mogelijk stimuleren we initiatieven uit de samenleving op het gebied van circulariteit.

DEEL 2 HET PROCES

8. Inleiding

Onze samenleving verandert snel. We staan voor grote uitdagingen op het gebied van wonen, duurzaamheid, gezondheid en ons buitengebied. Om richting te geven aan deze ontwikkelingen bereidt de gemeente Hellendoorn, samen met inwoners en stakeholders, een brede omgevingsvisie voor. Die visie beschrijft onze ambities en koers voor de gemeente Hellendoorn op weg naar 2040.

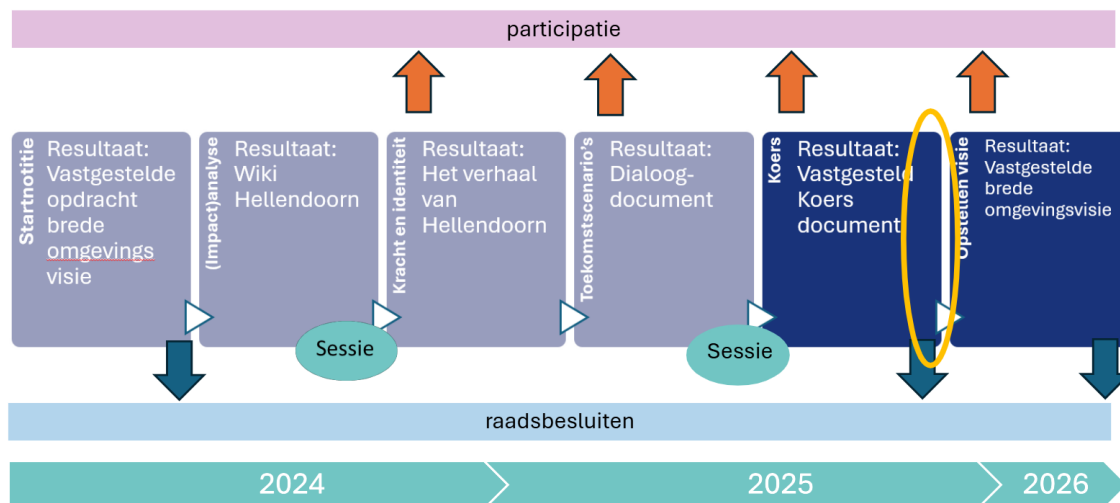
8.1 Omgevingsvisie Hellendoorn 2040

In de omgevingsvisie staat straks wat de gemeente, inwoners, ondernemers en organisaties met elkaar belangrijk vinden voor de toekomst van de gemeente Hellendoorn. En wat we moeten doen, zodat het dan nog steeds goed leven en ondernemen is in onze gemeente. Dat kan over van alles gaan. Bijvoorbeeld over alles wat we buiten zien en ervaren. Denk aan de gebouwen, de ontmoetingsplekken, de natuur, de landbouw, de wegen en de voorzieningen. Maar het gaat ook over onze gezondheid en veiligheid. Over de zorg voor elkaar en de zorg voor mensen die extra hulp nodig hebben. Over hoe de gemeente haar rol vervult. En over hoe we onze gemeente goed door kunnen geven aan toekomstige generaties.

8.2 Stappenplan Omgevingsvisie

We bereiden de brede omgevingsvisie in zes stappen voor (zie figuur 1). We hebben al meerdere stappen gezet:

1. We zijn begonnen met het opstellen van een startnotitie (stap 1). Daarin hebben we aangegeven wat we gaan maken: een brede omgevingsvisie. We hebben ook de vragen waarop de omgevingsvisie in ieder geval antwoord moet geven vastgelegd. En we hebben beschreven hoe we de omgevingsvisie gaan maken en met wie. De gemeenteraad heeft dit document op 24 september 2024 vastgesteld.
2. We hebben de geschiedenis van de gemeente Hellendoorn en het lokaal, regionaal en landelijk beleid op een rij gezet (stap 2). Samen met cijfers over onze gemeente vormt dit de 'Wiki van Hellendoorn'.
3. In november-december vorig jaar waren we buiten op straat om met inwoners te spreken. We hebben hen gevraagd naar de identiteit van onze gemeente en de kwaliteiten die behouden moeten worden voor de toekomst. Ook hebben we vragenlijsten voor inwoners en ondernemers uitgezet en organiseerden we een dialoogavond. De uitkomsten staan in 'Het verhaal van Hellendoorn' (stap 3).
4. De Wiki van Hellendoorn is op 11 februari 2025 vastgesteld door het college. Het definitieve besluit over het Verhaal van Hellendoorn is op 11 maart 2025 door het college genomen. Ze vormden samen de basis voor de ordening van de grote opgaven van Hellendoorn en de drie toekomstverkenningen die in het dialoogdocument zijn opgenomen.
5. Het dialoogdocument ten slotte, is op 8 juli door het college bekrachtigd.

Figuur 23: Stappenplan Hellendoorn 2040 (bron: startnotitie)

8.3 Stap 5: Koers bepalen

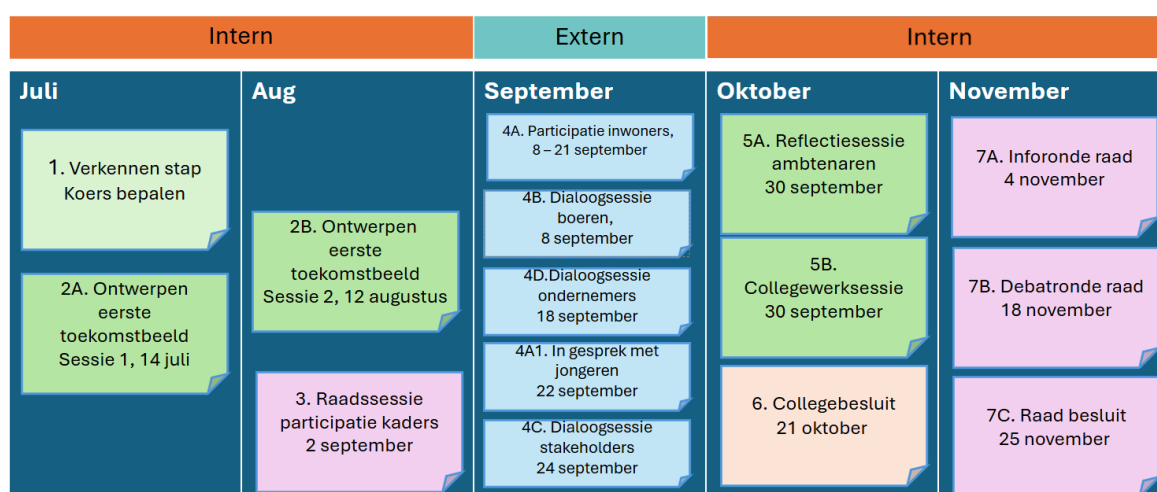
Stap 5 vormt het hart van de voorbereiding van de brede omgevingsvisie. In deze fase hebben we de stap gezet van voorbereiding naar koersvorming: het zorgvuldig opbouwen van een proces waarin raad, organisatie en samenleving samen richting geven aan de toekomst van Hellendoorn.

We zijn gestart met het uitwerken van de aanpak: het opstellen van een etappeplan en participatieplan waarin de werkwijze, rollen en planning zijn vastgelegd. Vervolgens is de raad aan de voorkant betrokken om richting te geven aan de onderwerpen waarover we het gesprek met de samenleving wilden voeren. Daarna is de participatie uitgevoerd: via vragenlijsten, gesprekken en bijeenkomsten met inwoners, jongeren, boeren, ondernemers en maatschappelijke partners hebben we kennis, waarden en verwachtingen opgehaald.

De opbrengst uit die gesprekken is geanalyseerd, besproken binnen de organisatie en bestuurlijk gewogen door het college. Zo hebben we, op basis van feiten, waarden en samenhang tussen thema's, de hoofdkoers bepaald: de missie, strategische keuzes en ambities die het de basis vormen voor de nadere uitwerking van de brede omgevingsvisie Hellendoorn 2040.

9. Zeven etappes om te komen tot de koers

Voor stap 5, Koers bepalen, is een etappeplan opgesteld met zeven stappen om te komen van het Dialoogdocument tot de Koers Hellendoorn 2040. De uitvoering liep van 10 juli tot en met 25 november 2025. Het kernteam brede omgevingsvisie bereidde de verschillende etappes voor, in nauwe samenwerking met collega's, de stuurgroep en het college. In de volgende paragrafen wordt toegelicht wat er in elke etappe is gedaan en wat dit heeft opgeleverd.

Figuur 24: Het etappeplan voor stap 5 – Koers bepalen (Bron: Participatieplan voor stap 5)

9.1 Etappe 1, Verkennen stap koers bepalen

De eerste etappe stond in het teken van de verkenning: het voorbereiden van de stap Koers bepalen. In deze fase onderzochten we wat nodig was om tot een gedragen en uitvoerbare koers voor Hellendoorn 2040 te komen. Omdat de raad de koers in november 2025 zou vaststellen, was de beschikbare tijd beperkt. Dat vroeg om scherpe keuzes, een doordachte werkwijze en een strakke planning.

Tussen 1 juli en 1 september 2025 werkten het kernteam, de stuurgroep, het Kompas en het college samen aan het verkennen van mogelijke methoden en aanpakken. We bundelden bestaande informatie en lopende initiatieven, zodat we konden voortbouwen op wat er al was. De nadruk lag niet alleen op inhoud, maar ook op de procesmatige kant: wie welke rol vervulde, hoe de besluitvorming zorgvuldig kon verlopen en hoe de verschillende stappen logisch op elkaar aansloten.

De verkenning draaide om leren en richting geven. We onderzochten verschillende methodieken voor koersontwikkeling en vertaalden die naar een aanpak die past bij de gemeente Hellendoorn. Daarmee legden we de basis voor een realistisch traject waarin samenwerking, focus en voortgang centraal staan. Deze fase resulteerde in twee producten: een etappeplan, vastgesteld door de stuurgroep, waarin de vervolgstappen, rollen en planning zijn vastgelegd, en een participatieplan, vastgesteld door het college, waarin is uitgewerkt hoe raad, organisatie en samenleving tijdens deze stap worden betrokken.

9.2 Etappe 2, Ontwerpen eerste toekomstbeeld

In de tweede etappe werkten we aan het ontwerpen van een eerste toekomstbeeld: de strategische stap richting Hellendoorn 2040. Het Dialoogdocument vormde het vertrekpunt. De drie strategische keuzes die daarin door het college waren vastgelegd, boden richting en houvast om de koers verder te concretiseren.

Tussen 8 juli en 19 augustus 2025 werkten het kernteam, de stuurgroep, collega's en het college samen aan het schetsen van dit toekomstbeeld. We verkenden mogelijke ontwikkellijnen en brachten deze samen in één samenhangend perspectief. Daarmee maakten we zichtbaar wat de strategische keuzes in de praktijk betekenen en legden we een stevige basis voor het gesprek met de raad en de samenleving.

De etappe had een strategisch karakter: het ging niet om het vastleggen van details, maar om het ontwikkelen van een gedeeld kader dat richting geeft aan de volgende stappen. Het resultaat was een eerste toekomstbeeld voor Hellendoorn 2040, waarin de belangrijkste ontwikkellijnen uit het Dialoogdocument waren samengebracht. Dit toekomstbeeld diende als vertrekpunt voor de volgende etappe.

9.3 Etappe 3, Raadsessie 'Richting geven aan participatie'

In de derde etappe stond de raadsessie 'Richting geven aan participatie' centraal. De gemeenteraad heeft immers de eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen van de Koers voor Hellendoorn 2040. Het doel van deze sessie was om de raad nadrukkelijk aan de voorkant te betrekken, zodat zij kon reflecteren op de bouwstenen die aan de samenleving zouden worden voorgelegd.

De informatieronde vond plaats op 2 september 2025. Tijdens deze bijeenkomst besprak de raad de drie strategische keuzes uit het Dialoogdocument, de vier grote uitdagingen voor de toekomst en de hoofdlijnen van het eerste toekomstbeeld. Zo kreeg de raad inzicht in het draagvlak voor de gemaakte keuzes, de prioriteiten van de fracties en de kaders waarbinnen de participatie verder vorm moest krijgen.

De bijeenkomst was opgezet als een reflectieve dialoog. Na een korte toelichting door de portefeuillehouder en projectleider gingen de fracties in gesprek aan de hand van

zeven inhoudelijke vragen. Daarbij deelden zij hun perspectieven op urgentie, wenselijkheid en prioritering van de ontwikkellijnen. De sessie bood ruimte voor reflectie, duiding en eventueel bijstelling van de eigen visie. De opbrengst van deze etappe was een toekomstbeeld dat de raad wilde voorleggen aan de samenleving als vertrekpunt voor het brede participatietraject.

9.4 Etappe 4, Externe participatie

In de vierde etappe maakten we de stap van interne voorbereiding naar dialoog met de samenleving. Deze fase stond in het teken van het verbreden van het perspectief: het ophalen van kennis, waarden en verwachtingen om de koers voor Hellendoorn 2040 te verdiepen en te verankeren.

We hebben daarbij vijf doelgroepen onderscheiden: inwoners, jongeren, boeren, ondernemers en stakeholders, elk met een eigen participatiestrategie, afgestemd op hun rol en invloed. Door per groep een passende aanpak te kiezen, konden we gerichte gesprekken voeren over de thema's die voor hen het meest relevant zijn. De uitkomsten van deze gesprekken vormden samen de maatschappelijke basis voor het toekomstbeeld dat later intern is besproken en bestuurlijk verder is uitgewerkt.

9.4.1 Participatie inwoners

Om de meningen, ideeën en wensen van inwoners te toetsen over de strategische keuzes, ambities en mogelijke ontwikkellijnen voor Hellendoorn 2040, is tussen 8 en 21 september 2025 een vragenlijst uitgezet onder inwoners van de gemeente Hellendoorn. De vragenlijst richtte zich op vier centrale thema's:

1. Leefbare wijken en kernen – wonen, werkgelegenheid, voorzieningen, groen en veiligheid.
2. Iedereen doet mee – kansengelijkheid, noaberschap, bereikbaarheid en gezondheid.
3. Vitaal platteland – landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie.
4. Toekomstbestendig en duurzaam ontwikkelen – ruimte voor ondernemen, toerisme, klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie.

Het doel van de vragenlijst was om inzicht te krijgen in het draagvlak, de wensen en mogelijke alternatieven voor de verdere aanscherping van de ontwikkellijnen richting 2040. Inwoners werd gevraagd hoe zij aankijken tegen de groei van de gemeente, hoe die groei het best kan worden ingevuld, en waar volgens hen extra aandacht voor nodig is.

De vragenlijst werd opgesteld door de gemeente, vervolgens uitgezet via verschillende gemeentelijke kanalen zoals de website, sociale media en de gemeentepagina. In alle kernen lagen daarnaast fysieke exemplaren die kosteloos per post konden worden geretourneerd. De antwoorden zijn daarna geanalyseerd en samengebracht tot een representatief beeld van de meningen in de gemeente. In totaal vulden 1.151 inwoners de vragenlijst volledig in.

De resultaten zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en wijk, zodat zij een zo goed mogelijke afspiegeling vormen van de bevolking. Hierdoor kunnen de uitkomsten als representatief worden beschouwd. Van de respondenten was 45% man en 55% vrouw. En de leeftijdsverdeling liep uiteen van 12% tussen 18 en 29 jaar tot 13% van 70 jaar en ouder. De meeste reacties kwamen uit Nijverdal (inclusief de Kruidenwijk, 61%) en Hellendoorn (14%), gevolgd door Daarle, Daarlerveen, Haarle en de buurtschappen Egede, Eelen, Hancate en Rhaan.

Uit de resultaten blijkt dat inwoners vooral verwachten dat de gemeente de komende vijftien jaar inzet op wonen voor iedereen (61%), gevolgd door zorg voor jong en oud (27%). Veel inwoners vinden dat er meer woningen moeten worden gebouwd om de leefbaarheid te behouden, met name rijtjeshuizen en levensloopbestendige woningen voor starters, jongeren en ouderen. Over hoger bouwen lopen de meningen uiteen: een deel vindt dit passend in het centrum van Nijverdal, terwijl anderen juist datzelfde centrum noemen als plek waar niet hoger gebouwd zou moeten worden.

Inwoners vinden het belangrijk dat de gemeente Hellendoorn zich duurzaam en toekomstbestendig ontwikkelt. Daarbij noemen zij vooral drie punten: betaalbare woningen en voorzieningen (95%), bescherming tegen droogte en overstromingen (86%) en energiezuinige woningen (80%). Ook over het platteland is een duidelijk beeld opgehaald: inwoners vinden dat landbouw, natuur, recreatie en woningbouw daar met elkaar in balans moeten zijn. Binnen die balans worden natuur (82%), wonen (77%) en landbouw (76%) het vaakst genoemd als belangrijk.

Over hun woonomgeving zijn inwoners overwegend positief. Bijna twee derde (63%) geeft aan de eigen wijk (heel) aantrekkelijk te vinden. Tegelijkertijd noemen zij verkeersveiligheid, parkeerruimte, voorzieningen en behoud van groen als belangrijke aandachtspunten. Wat betreft voorzieningen hechten inwoners het meest aan de supermarkt, huisarts en sportvoorzieningen in de buurt, terwijl uitgaan, kunst en cultuur en horeca gerust wat verder weg mogen liggen. Tot slot ziet meer dan de helft (55%) kansen voor het platteland in kleinschalige bouwprojecten in buurtschappen, 44% in (duurzaam) agrarisch ondernemerschap en 34% in verbetering van het openbaar vervoer.

De hierboven beschreven resultaten vormen een selectie uit de totale analyse. De input van inwoners wordt ook benut in de volgende fase van het traject: de verdere uitwerking van de koers van Hellendoorn 2040 in een definitieve brede omgevingsvisie.

9.4.2 Dialoogsessie boeren

De bijeenkomst met boeren vond plaats op 8 september 2025 in het gemeentehuis. Na een korte plenaire toelichting op het proces en de voorlopige koers van Hellendoorn 2040 gingen de deelnemers in twee groepen uiteen voor een open gesprek.

Tijdens de groepsgesprekken is in brede zin gesproken over de toekomst van het buitengebied en de samenhang tussen landbouw, natuur, wonen en werken. Boeren gaven aan dat zij zich sterk verbonden voelen met het landschap en het buitengebied

als leef- en werkruimte. Daarbij benadrukten zij dat agrarische bedrijven alleen toekomstbestendig kunnen blijven wanneer er ruimte is voor ontwikkeling en aanpassing aan veranderende regelgeving, dierenwelzijnseisen en marktontwikkelingen.

Ook het thema wonen kwam nadrukkelijk aan de orde. Deelnemers benadrukten dat woningbouw belangrijk is om de leefbaarheid van kernen te behouden, maar dat dit niet ten koste mag gaan van het agrarisch areaal. Zij pleitten voor zorgvuldig ruimtegebruik, met nadruk op inbreiding boven uitbreiding, en voor het bouwen voor de eigen lokale bevolking. Tegelijkertijd wezen zij op de toenemende druk op de ruimte in het buitengebied en de spanning tussen landbouw, natuur, woningbouw en recreatie.

Overkoepelend kwam naar voren dat boeren vooral behoefte hebben aan duidelijkheid en samenhang tussen landelijke en gemeentelijke regels. Zij gaven aan dat de veelheid aan landelijke opgaven (zoals stikstof, natuur, energie en water) het moeilijk maakt om toekomstplannen te maken voor hun bedrijf. Van de gemeente verwachten zij dat zij lokale ruimte creëert binnen die landelijke kaders, door helder te communiceren over wat wel mogelijk is en waar ontwikkelruimte blijft. Ook werd benadrukt dat vroegtijdig en praktisch overleg bij ontwikkelingen die het buitengebied raken nog niet vanzelfsprekend plaatsvindt. Boeren gaven aan dat zij vaak pas laat betrokken worden bij plannen of besluiten die direct invloed hebben op hun bedrijfsvoering. Zij vroegen de gemeente om deze afstemming structureler en eerder te organiseren, zodat beleidskeuzes beter kunnen aansluiten op de praktische realiteit van agrarisch ondernemen en de effecten voor grondgebruik en bedrijfscontinuïteit tijdig worden meegewogen.

Aan het einde van de bijeenkomst kwamen de deelnemers weer plenair samen om de belangrijkste bevindingen uit de twee gespreksgroepen te delen. Hierdoor werd zichtbaar welke thema's breed werden gedeeld en waar de perspectieven uiteenliepen. Deze terugkoppeling vormde een afronding van de bijeenkomst

9.4.3 Dialoogsessie ondernemers

De bijeenkomst met ondernemers vond plaats op 18 september 2025 in het gemeentehuis. De bijeenkomst startte met een plenaire toelichting op de stand van zaken binnen het traject Hellendoorn 2040 en het eerste toekomstbeeld voor de gemeente. Daarbij werd stilgestaan bij de strategische keuzes richting 2040 en de rol van ondernemers in de ruimtelijke en economische ontwikkeling van Hellendoorn.

Aansluitend vond één gezamenlijk gesprek plaats met vertegenwoordigers uit verschillende ondernemersverenigingen, bedrijventerreinen en sectoren. De bijeenkomst had een dialoogvorm, waarin ruimte was voor reflectie en het uitwisselen van ervaringen vanuit de praktijk. De gemeente begeleidde het gesprek en haalde op welke thema's voor ondernemers van belang zijn bij het bepalen van de koers.

In het gesprek kwam een breed scala aan onderwerpen aan bod, waaronder ruimte voor bedrijvigheid, woningbouw, bereikbaarheid, de energietransitie en de balans tussen economie, landbouw en natuur. Ondernemers spraken over de noodzaak van

voldoende ruimte voor groei van lokale bedrijven, maar benadrukten ook dat uitbreiding zorgvuldig moet gebeuren, passend bij de schaal van de gemeente Hellendoorn. Ondernemers onderschreven het uitgangspunt dat grootschalige bedrijvigheid regionaal moet worden opgepakt, zodat de gemeente Hellendoorn zich kan blijven richten op lokale, kleinschalige en duurzame bedrijvigheid die aansluit bij de schaal en identiteit van de gemeente.

De energietransitie kwam herhaaldelijk terug als belangrijk aandachtspunt. Ondernemers gaven aan dat zij willen verduurzamen, maar dat dit in de praktijk wordt belemmerd door netcongestie, beperkingen op bedrijventerreinen en een gebrek aan investeringsruimte. Ook werd besproken dat de gemeente in de toekomst meer rekening zal moeten houden met nieuwe vormen van ondernemerschap, zoals circulaire, kleinschalige en hybride bedrijvigheid, waarvoor andere ruimtelijke oplossingen nodig zijn dan in het verleden.

Ter afronding werden de belangrijkste punten uit het gesprek gezamenlijk samengevat. Daarbij werd zichtbaar welke thema's breed leefden, zoals de noodzaak van voldoende bedrijfsruimte, de wens om praktische belemmeringen rond verduurzaming op te lossen en de erkenning dat de gemeente Hellendoorn vooral een plek is voor lokaal, duurzaam en toekomstgericht ondernemerschap.

9.4.4 Dialoogsessie jongeren

De participatie met jongeren vond plaats op 22 september 2025 en kende twee sporen. In het eerste spoor zijn honderd jongeren tussen de 15 en 20 jaar willekeurig geselecteerd en uitgenodigd voor een gesprek met burgemeester Jorrit Eijbersen en wethouder Jan van den Bosch. Uiteindelijk nam één jongere deel aan dit gesprek. Zij had vooraf actief met vrienden gesproken om hun meningen en ideeën mee te nemen, waardoor het gesprek breder was dan alleen haar persoonlijke perspectief. In een open en persoonlijk gesprek deelde zij haar bevindingen over de toekomst van de gemeente Hellendoorn. Zij benadrukte vooral het belang van voldoende betaalbare woningen voor jongeren, veiligheid in de eigen woonomgeving, en meer toegankelijke plekken waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten buiten school of huis.

Parallel hieraan vond op dezelfde dag een tweede participatiespoor plaats op Reggesteyn, waar wethouder Jan van den Bosch vier gastcolleges verzorgde aan verschillende klassen van de havo-, vwo- en tl-afdeling. In totaal namen ruim tachtig leerlingen deel aan deze interactieve lessen over de toekomst van Hellendoorn. Na een korte introductie over Hellendoorn 2040 en enkele stellingen over wonen, landbouw en natuur, werkten de leerlingen in groepen aan een denkopdracht:

- De havo- en vwo-leerlingen dachten na over hoe Hellendoorn in 2040 een fijne plek kan blijven om te wonen, werken en ontspannen, en hoe de beschikbare ruimte eerlijk verdeeld kan worden tussen wonen, natuur en landbouw.
- De tl-leerlingen werkten aan de casus De laatste hectare. In deze oefening moesten zij beslissen wat de gemeente in 2040 zou moeten doen met het laatste stuk beschikbare grond van één hectare. Zij konden kiezen tussen woningbouw, landbouw, natuur of ondernemen, of een combinatie van deze functies.

De gesprekken leverden veel concrete ideeën op. Jongeren gaven overwegend aan dat wonen voor hen de hoogste prioriteit heeft, met de focus op betaalbare woningen voor jongeren en starters. Tegelijkertijd vonden zij het belangrijk dat natuur, groen en het dorpse karakter behouden blijven. Veel jongeren gaven aan later graag in de gemeente Hellendoorn te willen blijven wonen, mits er voldoende woonruimte en voorzieningen zijn die aansluiten bij hun leefwereld.

9.4.5 Dialoogsessie stakeholders

De bijeenkomst met stakeholders vond plaats op 24 september 2025 in het gemeentehuis van Hellendoorn. Aan deze sessie namen ongeveer twintig vertegenwoordigers deel uit uiteenlopende maatschappelijke en regionale organisaties, waaronder zorg- en welzijnsinstellingen (zoals Evenmens en Aveleijn), onderwijsinstellingen, woningcorporaties, natuur- en milieuorganisaties (zoals Landschap Overijssel), ondernemersvertegenwoordigers, en regionale samenwerkingspartners.

De bijeenkomst kende dezelfde opzet als die met de boeren: na een plenaire toelichting op het proces van Hellendoorn 2040 en de voorlopige koers, gingen de deelnemers in twee groepen uiteen voor een verdiepend gesprek. De gesprekken werden begeleid door medewerkers van de gemeente en waren gericht op dialoog, reflectie en het delen van perspectieven vanuit verschillende maatschappelijke invalshoeken.

Tijdens de groepsgesprekken stond de vraag centraal hoe de vier ambities uit het toekomstbeeld zich vertalen naar de dagelijkse praktijk. De meeste deelnemers onderschreven de hoofdrichting, maar gaven aan dat sommige ambities, met name toekomstbestendig en duurzaam ontwikkelen,

breder en concreter kunnen worden ingevuld. Daarbij werd benadrukt dat duurzaamheid niet alleen ecologisch, maar ook sociaal en economisch van betekenis is. De samenhang tussen iedereen doet mee en vitale kernen en wijken werd als cruciaal gezien voor een toekomstbestendige gemeente.

Een belangrijk gespreksthema was het nieuwe noaberschap: de veranderende manier waarop inwoners, organisaties en overheid samen verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving. Deelnemers gaven aan dat de kracht van de gemeente Hellendoorn ligt in de betrokkenheid van inwoners en het sterke netwerk van maatschappelijke organisaties. Tegelijkertijd werd benoemd dat dit netwerk onder druk staat door veranderende zorgtaken en een afnemende vanzelfsprekendheid van onderlinge hulp. Het gesprek ging daarom ook over hoe de gemeente dit nieuwe noaberschap kan versterken: door ruimte te geven aan lokale initiatieven en samenwerking te faciliteren, maar ook door duidelijke verwachtingen en kaders te bieden.

Daarnaast werd gesproken over de noodzaak om groei en leefbaarheid in balans te houden. Stakeholders benadrukten dat groei niet alleen moet gaan over het aantal woningen, maar vooral over de kwaliteit van de samenleving: voldoende voorzieningen, kansen voor jongeren, en een leefomgeving waar mensen elkaar blijven ontmoeten.

Overkoepelend kwam naar voren dat stakeholders grote waarde hechten aan samenwerking en realistische keuzes. Niet elke opgave kan tegelijk worden opgelost, maar door prioriteiten te stellen en samen te werken vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid, kan de gemeente Hellendoorn sterker en veerkrachtiger worden. Veel partijen gaven aan bereid te zijn om hieraan bij te dragen, mits er heldere richting en onderlinge afstemming blijft tussen gemeente en maatschappelijke partners.

Aan het einde van de bijeenkomst kwamen de twee groepen weer plenair samen om de belangrijkste inzichten te delen. In deze gezamenlijke terugkoppeling werden de gedeelde waarden zichtbaar: het belang van samenhang, wederzijds vertrouwen en een eigentijdse invulling van noaberschap als basis voor de toekomst.

9.5 Etappe 5, Interne reflectie

In deze etappe hebben we de inbreng uit de samenleving verwerkt in participatieverslagen. Deze participatieverslagen hebben de desbetreffende deelnemers ook ontvangen, met de mogelijkheid om hierop te reageren. Daarnaast zijn de reacties van inwoners, jongeren, boeren, ondernemers en stakeholders samengebracht en geanalyseerd. Vervolgens zijn we met collega's en het college in gesprek gegaan om te bepalen hoe we deze input konden verwerken in de koers. Op basis van deze gezamenlijke opbrengst is de koers voor Hellendoorn 2040 verder uitgewerkt tot het document wat nu voorligt.

9.5.1 Reflectiesessie ambtenaren

Op 30 september 2025 vond in de ochtend een interne reflectiesessie plaats met collega's uit verschillende teams van de organisatie. Het doel van deze bijeenkomst

was om de input uit de samenleving gezamenlijk en integraal te verwerken in de koers voor Hellendoorn 2040. De sessie vormde de schakel tussen de participatie met inwoners en partners enerzijds, en de bestuurlijke bespreking met het college en de raad anderzijds.

Aan de bijeenkomst namen medewerkers deel van uiteenlopende vakgebieden. De centrale vraag was hoe de inbreng uit de samenleving het best kon worden verwerkt in de koers dat aan college en raad zou worden voorgelegd. Daarbij ging het om vragen als: Wat nemen we over, wat niet en waarom? Wat hoort thuis in de koers of omgevingsvisie, en wat past beter in een programma of uitvoeringsplan? En wat missen we nog in het toekomstbeeld?

De reflectiesessie begon met een plenaire opening, waarin de opbrengsten uit de gesprekken met inwoners, boeren, ondernemers, jongeren en stakeholders kort werden gedeeld. Daarna gingen de deelnemers in groepen uiteen voor een verdiepend gesprek over de vier opgaven: leefbare kernen en wijken, iedereen doet mee, vitaal buitengebied en duurzaam en toekomstbestendig ontwikkelen. Op vier tafels lagen grote borden met deze opgaven, waarop per ontwikkellijn de ondersteunende signalen, aandachtspunten en wensen voor verandering uit de participatie waren weergegeven.

Collega's gingen met elkaar in gesprek over wat zij vanuit hun eigen expertise konden onderschrijven, welke accenten zij wilden aanbrengen en waar nog nadere afweging nodig was. Bij elk bord konden deelnemers hun advies aan het college opschrijven: wat zij belangrijk vonden om mee te nemen, waar nuance nodig was en welke aandachtspunten zij wilden benadrukken. Omdat de tijd te kort was om alle borden uitgebreid te bespreken, kregen collega's in de dagen na de sessie de mogelijkheid om hun aanvullingen en opmerkingen alsnog toe te voegen. De gezamenlijke reflectie en de opgeschreven adviezen vormden samen de basis voor een integraal advies aan het college over de verwerking van de participatie inbreng in de koers.

9.5.2 Reflectiesessie college

Op 30 september 2025 vond in de middag een reflectiesessie met het college plaats. Deze bijeenkomst volgde op de ochtendsessie met ambtelijke collega's, waarin de input uit de samenleving en de interne adviezen waren verzameld. Tijdens de collegesessie stond de vraag centraal hoe de geordende input verwerkt zou worden in het toekomstbeeld voor Hellendoorn 2040 en welke bestuurlijke richting daarbij wenselijk was.

Het doel van deze reflectiesessie was om gezamenlijk te verkennen welke accenten en prioriteiten het college wil leggen bij de verwerking van de maatschappelijke inbreng. Daarbij ging het niet om de technische uitwerking, maar om het bepalen van de bestuurlijke koers: waar ligt de nadruk, welke keuzes sluiten het beste aan bij de ambities van het algemeen belang van de gemeente Hellendoorn, en welke elementen vragen nog nadere afweging?

Het kernteam gaf een toelichting op de vier themaborden die in de ochtend waren voorzien van adviezen door de ambtelijke organisatie. Deze borden vormden de basis

voor het gesprek met het college. Per opgave (leefbare kernen en wijken, iedereen doet mee, vitaal buitengebied en duurzaam en toekomstbestendig ontwikkelen) besprak het college de opgehaalde signalen, de adviezen van medewerkers en de belangrijkste beleidsmatige keuzes. Op basis daarvan gaf het college richting aan hoe de maatschappelijke input vertaald kon worden naar (bestuurlijke) ambities. Daarbij werden duidelijke voorkeuren uitgesproken over de richting en prioriteiten binnen de koers.

De sessie resulteerde in bestuurlijke richting voor de verdere verwerking van de maatschappelijke input. Deze keuzes zijn vervolgens vertaald in de ambities en accenten die terug te vinden zijn in het inhoudelijke deel van de koers Hellendoorn 2040.

9.6 Etappe 6 en 7, Besluitvorming college en raad

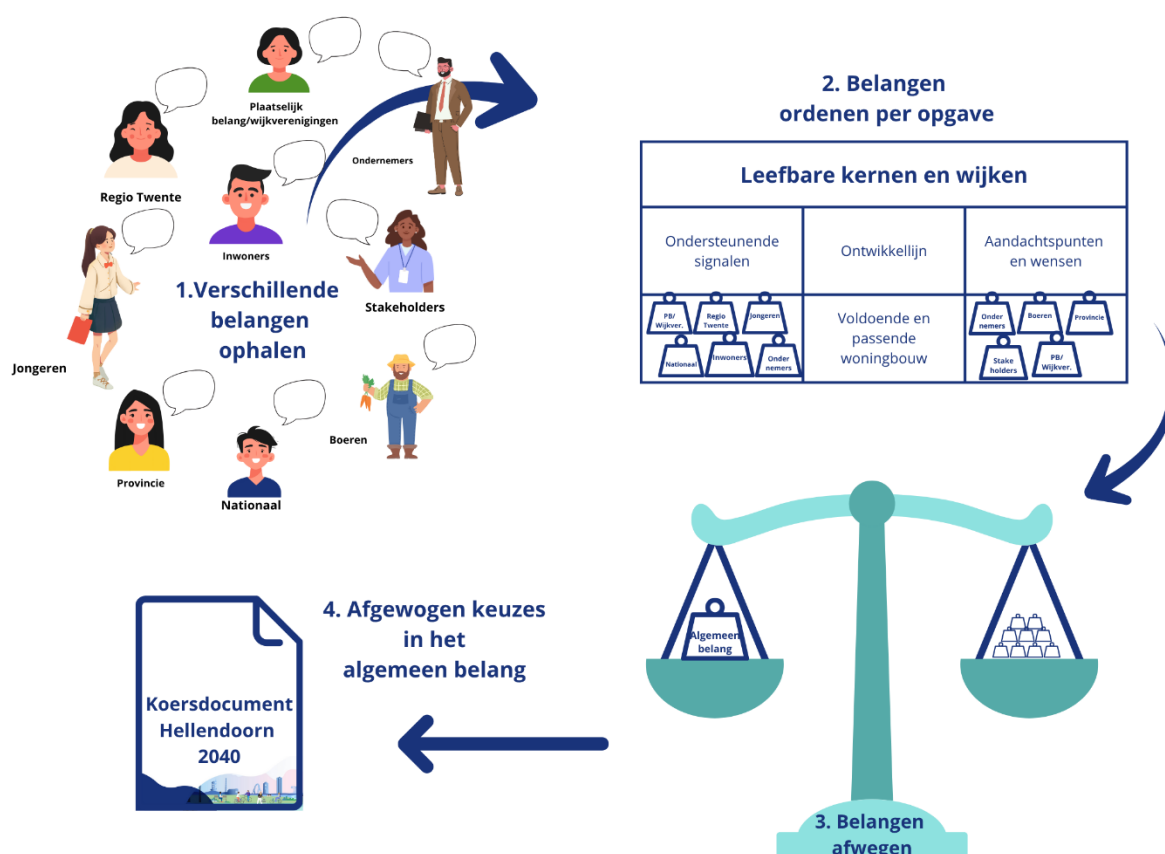
Met de reflectiesessies van collega's en het college kwam de interne fase van het participatieproces tot afronding. De inzichten uit deze bijeenkomsten zijn samengebracht in de Koers Hellendoorn 2040: het gezamenlijke resultaat van de maatschappelijke inbreng, de ambtelijke reflecties en de bestuurlijke weging. Deze koers vormt het richtinggevende toekomstbeeld voor de gemeente en wordt als basis gebruikt voor de verdere uitwerking in de brede omgevingsvisie. De besluitvorming van het koersdocument vindt volgens het reguliere besluitvormingsproces plaats.

10. Afwegen van belangen

In de gemeente Hellendoorn werken we aan een toekomst waarin ruimte is voor ontwikkeling en behoud. Dat vraagt om het zorgvuldig afwegen van belangen. Want achter iedere opgave schuilen waarden, zorgen en verwachtingen van mensen: van inwoners en ondernemers, van boeren en natuurliefhebbers, van jong en oud.

Het afwegen van belangen is dan ook geen kwestie van rekensommen of tegen elkaar afwegen van standpunten. Het is een proces van luisteren, begrijpen en beoordelen, met oog voor samenhang, voor draagvlak en voor het algemeen belang. Niet iedereen krijgt wat hij of zij hoopt, maar iedereen moet kunnen herkennen dat de keuzes met zorg en aandacht zijn gemaakt.

In dit hoofdstuk laten we zien hoe we die afweging hebben gemaakt, waarom bepaalde belangen zwaarder wogen dan andere en welke overwegingen hebben geleid tot de koers die in dit document is vastgelegd.

Figuur 25: De belangenafweging om te komen tot keuzes in het Koersdocument

10.1 Ophalen van belangen

De belangenafweging begon bij het ophalen van signalen uit de samenleving. We hebben daarvoor breed gekeken en geluisterd:

- Naar alle 1.151 antwoorden van de vragenlijst;
- Naar de aanwezige boeren tijdens de dialoogsessie van 8 september 2025;
- Naar de aanwezige ondernemers tijdens de dialoogsessie van 18 september 2025;
- Naar de aanwezige jongere tijdens de dialoogsessie van 22 september 2025;
- Naar de aanwezige leerlingen van Reggesteyn tijdens het gastcollege van 22 september 2025;
- Naar de aanwezige stakeholders tijdens de dialoogsessie van 24 september 2025;
- Naar onze collega's met hun inhoudelijke input;
- Naar regionale, provinciale en landelijke kaders, als de ROS en de nationale woningbouwopgave.

Deze gesprekken en participatieprocessen hebben veel inzichten opgeleverd. Ze laten zien hoe sterk de verbondenheid met de omgeving in de gemeente Hellendoorn is, maar ook hoe verschillend de belangen kunnen zijn. Juist die diversiteit heeft ons geholpen om de afweging breed te benaderen en te voorkomen dat we in deelbelangen zouden denken.

De resultaten uit de participatie, zoals beschreven in het vorige hoofdstuk, vormden een belangrijke basis. Ze gaven richting, maar lieten ook de spanning zien tussen individuele belangen en het bredere gemeenschappelijke perspectief.

10.2 Ordenen van belangen

Om de verschillende belangen, wensen en perspectieven uit de samenleving zorgvuldig te verwerken, is gewerkt met een gestructureerde analysemethode. Het doel was om de brede maatschappelijke inbreng overzichtelijk te ordenen en te duiden in relatie tot het toekomstbeeld van Hellendoorn 2040, zonder de nuance of diversiteit van de signalen te verliezen.

Met behulp van een format is de input per opgave (leefbare kernen en wijken, iedereen doet mee, vitaal buitengebied en duurzaam en toekomstbestendig ontwikkelen) in kaart gebracht. Alle signalen uit de gesprekken en enquêtes zijn eerst geclusterd op thema, waarna per thema is gekeken hoe deze zich verhouden tot de richting van het toekomstbeeld. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen:

- *Input die in lijn ligt met het eerste toekomstbeeld:* wensen en behoeften die de voorgestelde koers ondersteunen of versterken;
- *Input die vraagt om aanscherping of aanpassing:* signalen die wijzen op andere accenten, zorgen of behoeften;
- *Aandachtspunten en dilemma's:* thema's waar verschillende belangen elkaar raken of waar spanning bestaat tussen maatschappelijke wens en praktische haalbaarheid.

Op deze manier werd zichtbaar hoe de opgehaalde belangen zich tot elkaar en tot de gewenste richting voor Hellendoorn 2040 verhouden. Sommige onderwerpen pasten duidelijk binnen één opgave, terwijl andere, zoals duurzaamheid of leefbaarheid, juist meerdere opgaven raakten. In die gevallen is de inbreng gekoppeld aan het domein waar de meeste invloed of beleidsruimte ligt, met verwijzingen naar de samenhang tussen de thema's.

De geordende input is vervolgens voorgelegd aan ambtenaren uit verschillende beleidsvelden, die per thema een reflectie en advies toevoegden. Zij bekeken niet alleen de inhoud van de inbreng, maar ook de bredere context:

- Trends en ontwikkelingen die op de gemeente afkomen, zoals demografische verschuivingen, de energietransitie of veranderende landbouwpraktijken;
- Juridische en financiële kaders, die bepalen wat binnen de huidige wetgeving en middelen mogelijk is;
- Beleidsruimte en uitvoerbaarheid, om te verkennen hoe maatschappelijke wensen op korte en lange termijn vertaald kunnen worden naar beleid.

Wanneer een wens of idee juridisch of beleidsmatig niet uitvoerbaar bleek, is dat in het ambtelijke advies benoemd. Tegelijkertijd is de strekking van de inbreng (de achterliggende behoefte of waarde) wel meegenomen in de verdere uitwerking van het toekomstbeeld. Zo bleef de essentie van wat de samenleving belangrijk vindt herkenbaar.

10.3 Afwegen van belangen

Na het ordenen en duiden van de maatschappelijke inbreng kwam het moment van bestuurlijke afweging. Het college nam de geordende thema's en de adviezen van de ambtelijke organisatie als vertrekpunt voor een gezamenlijke zoektocht: hoe vertaal je de uiteenlopende wensen, zorgen en waarden uit de samenleving naar een koers die richting geeft aan de toekomst van de gemeente Hellendoorn richting 2040?

Het afwegen van belangen gebeurde niet in één stap, maar in een zorgvuldig opgebouwd proces waarin begrijpen, duiden en wegen elkaar opvolgden. Hieronder worden de stappen toegelicht aan de hand van de centrale keuze voor groei om onze kwaliteiten te behouden.

Stap 1 – De maatschappelijke inbreng begrijpen

Het college begon met het verkennen van de veelheid aan stemmen die in de participatie naar voren waren gekomen. Inwoners spraken over hun zorgen over de woningmarkt en de wens dat jongeren in de gemeente Hellendoorn kunnen blijven wonen. Jongeren vertelden dat ze zich verbonden voelen met de gemeente, maar geen betaalbare woning kunnen vinden. Ondernemers legden het verband tussen wonen en werken: zonder woningen geen personeel, zonder personeel geen vitale lokale economie. Stakeholders, zoals zorg- en welzijnsorganisaties, benadrukten dat groei ook nodig is om voorzieningen en het verenigingsleven in stand te houden.

Tegelijkertijd klonken er andere geluiden. Boeren wezen op de druk die woningbouw kan leggen op landbouwgrond en hun bedrijfsvoering. Dorpsvertegenwoordigers vroegen aandacht voor behoud van de dorpse identiteit, terwijl natuurorganisaties opriepen het landschap, de rust en de openheid te beschermen. Ook vanuit de regio kwam het signaal om groei in samenhang met buurgemeenten te organiseren, zodat woningbouw niet leidt tot concurrentie, maar tot versterking van het geheel.

Stap 2 – De adviezen vanuit de organisatie

De ambtelijke organisatie bracht deze uiteenlopende signalen samen en voorzag ze van reflectie en context. In de adviezen werd gewezen op demografische trends: een groeiende woningbehoefte door vergrijzing en gezinsverdunning en op landelijke en regionale opgaven die ook voor de gemeente Hellendoorn richtinggevend zijn. Tegelijkertijd werden de juridische, fysieke en milieukundige grenzen benoemd: uitbreiding kan niet overal, en de ruimte is schaars.

Het ambtelijke beeld dat hieruit ontstond was genuanceerd. Groei is noodzakelijk om de leefbaarheid op peil te houden, maar vraagt om slimme en zorgvuldige keuzes. Naast verdichting binnen de bestaande kernen en herontwikkeling van leegstaande locaties, is uitbreiding aan de randen van de dorpen ook nodig.

Stap 3 – De bestuurlijke weging

Met die inzichten op tafel begon het college aan de bestuurlijke weging. De verschillende belangen werden niet los van elkaar bekeken, maar in hun onderlinge verband: hoe kunnen wonen, werken, landbouw, natuur en leefbaarheid elkaar versterken in plaats van verdringen?

In het gesprek kwam naar voren dat groei noodzakelijk is om jongeren perspectief te bieden, voorzieningen in stand te houden en de lokale economie gezond te houden. Tegelijkertijd moest die groei passen bij de schaal en het karakter van de gemeente Hellendoorn. Het college besprak verschillende scenario's en woog daarbij telkens de gevolgen voor landschap, landbouw, mobiliteit en voorzieningen af.

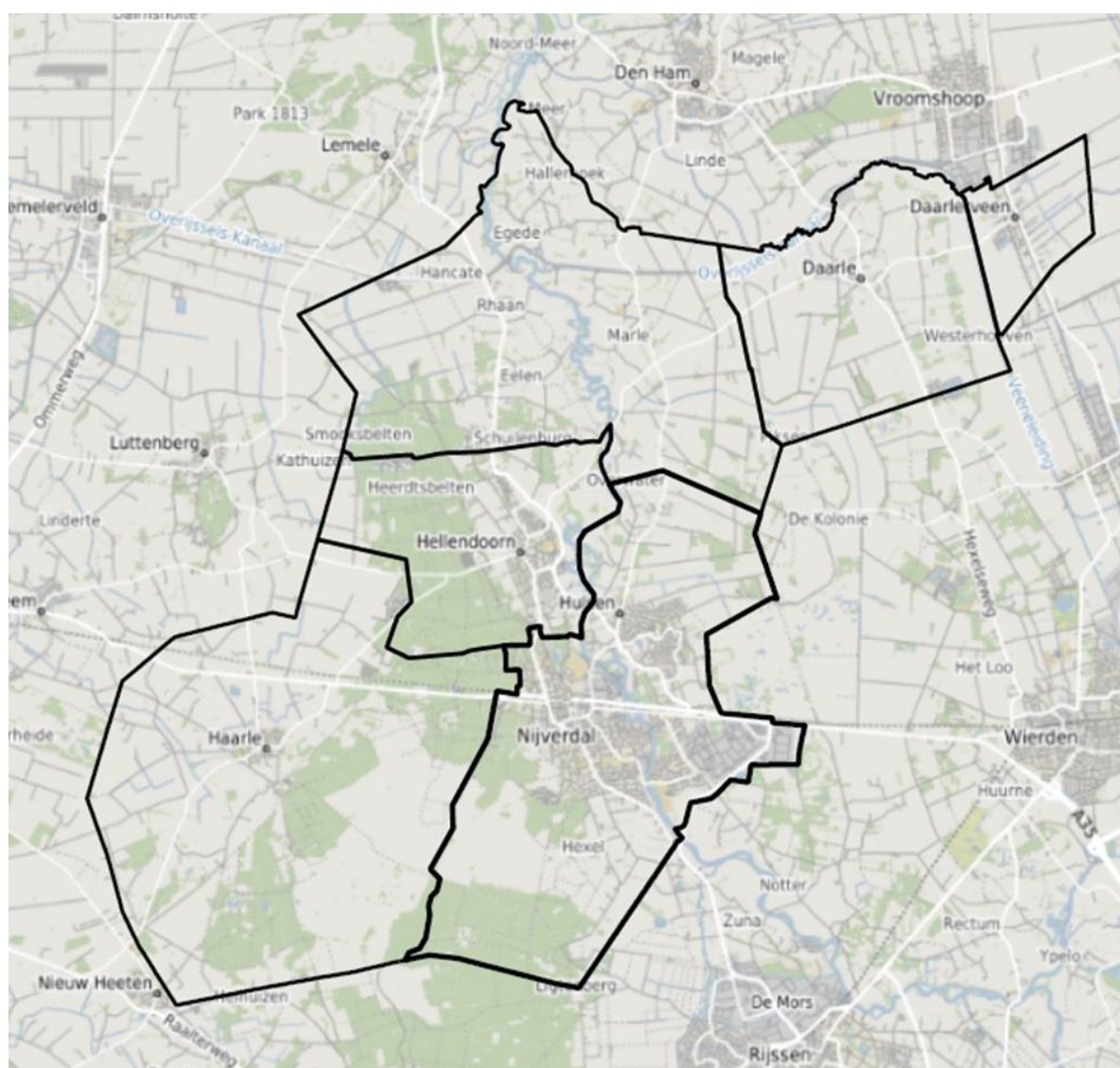
De conclusie was helder: de gemeente Hellendoorn moet groeien om leefbaar te blijven, maar dat kan alleen met maat en zorg. Groei wordt daarom niet gezien als doel op zich, maar als middel om leefbaarheid te behouden. Bouwen gebeurt bij voorkeur binnen de bestaande kernen en aan de randen van dorpen waar dat ruimtelijk verantwoord is, met aandacht voor groen, voorzieningen en bereikbaarheid.

Deze manier van afwegen: luisteren, analyseren, en vervolgens kiezen met oog voor samenhang en toekomst, kenmerkte het gehele proces van koersvorming. Zo kreeg de Koers Hellendoorn 2040 vorm als het resultaat van vele stemmen, adviezen en zorgvuldige bestuurlijke keuzes.

11. Vervolg

Met de vaststelling van de koers in stap 5 hebben we het fundament gelegd voor de brede omgevingsvisie Hellendoorn 2040. In stap 6 bouwen we daarop voort. De koers (met de vier opgaven en de bijbehorende ambities) vormt het vertrekpunt voor de verdere uitwerking van de visie.

In deze stap werken we de koers gebiedsgericht uit. We brengen in beeld wat de ambities betekenen voor de verschillende dorpen, wijken en het buitengebied. Daarbij wordt onderzocht hoe opgaven als wonen, landbouw, natuur, mobiliteit en energie zich in elk gebied tot elkaar verhouden, en welke kansen of knelpunten daaruit voortkomen. Door deze gebiedsgerichte benadering maken we zichtbaar hoe de ambities zich ruimtelijk vertalen en toetsen we of de koers haalbaar en uitvoerbaar is binnen de bestaande fysieke en maatschappelijke ruimte.

Figuur 26: gebiedsindeling voor de uitwerking in de brede omgevingsvisie

Daarnaast kijken we in deze stap naar de rol van de gemeente: welke taken en verantwoordelijkheden nemen we zelf, en wat vragen we van andere partijen, zoals inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, provincie en waterschap, om de ambities waar te maken. De omgevingsvisie laat zo niet alleen zien wat we willen bereiken, maar ook met wie en hoe we dat doen.

Op basis van deze uitwerking verkennen we welke programma's nodig zijn om de ambities te realiseren. Welke programma's dit moeten zijn, weten we nu nog niet. Wat we wel weten is dat deze programma's samen de schakel vormen tussen de strategische koers en de uitvoering in de praktijk.

Tot slot kijken we wat de koers en de gebiedsgerichte uitwerking betekenen voor het toekomstige omgevingsplan. De omgevingsvisie geeft richting aan de inhoud en prioriteiten van dat plan: waar regels moeten worden aangepast, waar ruimte kan worden geboden en welke kwaliteitseisen we willen borgen.

De resultaten van deze stap worden verwerkt in de ontwerp brede omgevingsvisie. De brede omgevingsvisie ligt in april/mei 2026 ter inzage. Daarna wordt het zienswijzendocument opgesteld en de ontwerp brede omgevingsvisie afgerond. Het is de bedoeling de ontwerp brede omgevingsvisie in Q3 ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad.